

BEHEERPLAN HITLAND
2015 - 2024

Hoofdstuk 1 Inleiding

Het Hitlandgebied is door middel van het instrument landinrichting aangelegd. Hierbij is door de Landinrichtingscommissie de zogenoemde Beheervisie “meegegeven” over de gewenste ontwikkeling van het recreatiegebied op (zeer) langere termijn. In de beheervisie zijn voor de diverse te onderscheiden deelgebieden bos- en natuurdoeltypen onderscheiden.

In tegenstelling tot wat de term beheervisie zou doen vermoeden is in de beheervisie vooral ingegaan op de gewenste ontwikkeling van het gebied op een termijn van (veel) meer dan 100 jaar. De beheervisie gaf en geeft geen uitsluitel over de wijze, waarop die gewenste situatie kon worden bereikt.

Omdat een ingericht recreatie- of natuurgebied uiteraard moet worden onderhouden en beheerd zijn vervolgens in opdracht van het recreatieschap Hitlandbos voor de onderscheiden bos- en natuurdoeltypen zogenoemde beheerdoeltypen opgesteld. Een beheerdoeltype kan worden gezien als de weg, waarlangs uiteindelijk het gewenste bos- of natuurdoeltype kan worden bereikt. Anders gezegd: een beheerdoeltype geeft wel uitsluitel over de wijze, waarop een gewenste situatie kan worden bereikt.

Aan de hand van de beheerdoeltypen zijn de deelgebieden vervolgens zeer gedetailleerd geïnventariseerd. Bij de daarbij onderscheiden groentypen zijn beheermaatregelen uitgewerkt en vastgelegd. Deze groentypen en beheermaatregelen zijn al in 1993 ondergebracht in een geautomatiseerd beheerprogramma, waarmee ondermeer de bestekken voor het onderhoud van het gebied zijn gemaakt. Met het beheerprogramma kunnen uiteraard ook de aan het onderhoud verbonden kosten worden berekend.

Het beheer voor de kortere termijn (de groentypen en beheermaatregelen) is in 2004 voor het eerst beschreven in een beheerplan. Dit beheerplan had een looptijd van tien jaar. Het voorliggende beheerplan voorziet in de beheerstrategie voor de komende tien jaar, tot en met 2024. Dit beheerplan geeft inzicht in de ontwikkelingen van de afgelopen tien jaar en geeft een visie en strategie weer voor de komende jaren. Daarnaast geeft een beheerplan inzicht in het meerjaarlijkse onderhoud, waarmee ook de reserveringen hiervoor kunnen worden getoetst.

Hoofdstuk 2 Gebiedsbeschrijving

2.1 Inleiding

Hitland is een 267 ha groot gebied aan de Hollandse IJssel, dat de karakteristieke eigenschappen van een veenweidegebied heeft. Landbouw, recreatie, natuur en cultuurhistorie zijn hier nauw met elkaar verweven. Hitland is een typisch Hollands veenweidelandschap met een in het agrarische gebied nog goed te onderscheiden slagenverkaveling. Het is een open gebied met veel rechte sloten, met enkele bosjes en veenputten. Belangrijke kenmerken zijn de grote waterrijkdom en de hoge waterstand. Hierna wordt op historie, ligging en ontsluiting ingegaan en ook zal een beschrijving van de verschillende deelgebieden worden gegeven.

2.2 Ligging en ontsluiting

Het gebied Hitland ligt tussen de bebouwde kommen van Nieuwerkerk aan den IJssel in het noordwesten en Capelle aan den IJssel in het zuiden.

Het gebied wordt aan de westzijde begrensd door de 's-Gravenweg, in het noordoosten door de Groenendijk en aan de zuidzijde door de bebouwing van Capelle aan den IJssel.

Het gebied bestaat eigenlijk uit twee gebieden: Hitland-Noord en Hitland-Zuid. Hitland-Noord is te bereiken via de 's Gravenweg en de Hitlandselaan. Vanaf de 's Gravenweg en de Groenendijk is Hitland-Noord ook ontsloten voor fietsers. De hoofdontsluiting van Hitland-Zuid is de Schielandweg. Een tweede ontsluitingsweg met parkeerplaats ligt aan de Groenendijk. Vanuit de wijk Oostgaarde in Capelle en vanaf de Groenendijk is het gebied ook zeer goed ontsloten voor wandelaars en fietsers. De twee gebieden zijn voor langzaam verkeer verbonden door het fietspad langs de Molenwetering, dat midden door het centrale landbouwgebied loopt.

2.3 Historie

Het gebied kent een rijk verleden. Zo'n 8000 jaar geleden is in West Nederland mede door de toen stijgende zeewaterspiegel veenvorming begonnen. Dit enorme veengebied werd doorsneden door het riviersysteem van de Rijn. Langs de IJsseldijk in Hitland zijn de oude verlande takken van de Hollandse IJssel, een zijtak van de Rijn, herkenbaar. Ze liggen als ruggen in het landschap omdat de klei in de geulen minder ingeklonken is dan het omringende veen. Later werd het veen overdekt met een kleilaag. Deze laag is langs de dijk 40 tot 80 cm dik en wordt in noordwestelijke richting geleidelijk dunner.

Duizenden jaren werd het gebied van Delfland en Schieland gekenmerkt door woestheid met vele moerassen, meertjes en uitgestrekte venen. Alleen jagers en vissers voelden er zich thuis. Eerst in de 13^e eeuw kwam het gebied meer in de belangstelling van anderen te staan. De graven van Holland gaven grote lappen grond aan hun leenmannen. Ze trokken uit reeds bestaande landbouwgebieden werkrachten aan. Het woeste gebied werd langzaam aan ontgonnen. Ze werkten vanaf de toen al bestaande IJsseldijk landinwaarts. Ook uitwateringssluisjes werden aangelegd. Met de afgegraven grond werden dijkes gemaakt en opgehoogd. Lange, smalle landjes ontstonden. De ontginning van de gronden ging verder en vond later plaats vanaf twee assen: de IJsseldijk en de 's-Gravenweg, die toen al bestond. De knik in het landschap die daardoor is ontstaan, kenmerkt het gebied. Vlak na de ontginning was een vrij afwatering naar de Hollandse IJssel mogelijk. Een nadelig effect van de ontginningen was dat de blauwgraslanden die in het gebied voorkwamen hierdoor praktisch verdwenen. Door de stijgende waterstand in de IJssel, de ontwatering en de daarmee samenhangende inklinking van het veen was natuurlijke lozing niet meer mogelijk en moest het gebied zelfs met kleikaden tegen het water beschermd worden. Later zijn er dijken langs de IJssel aangelegd. Voor de ontwatering werden rond het jaar 1500 molens ingezet. Alleen de Molenwetering en de resten van een molen herinneren nog aan deze periode.

Eind 15e, begin 16e eeuw begon men in de omgeving op grote schaal met het afgraven van de veengrond. Alleen het gebied tussen de 's-Gravenweg en de IJsseldijk bleef landbouwgrond. In de Essepolder, Blaardorppolder, Gansdorppolder en Kleinpolder was turfwinning langs de dijk en de 's-Gravenweg verboden. Het hier gevonden bos- en rietveen leverde bovendien een slechte kwaliteit turf. Van de gering gewonnen turf zijn de verlande veenputten stille getuigen. In de eeuwen daarna zijn de hogere terreindelen gebruikt voor akkerbouw en de lagere als grasland. Door het inklinken van de veenbodem werden de omstandigheden voor akkerbouw slechter en kwam de nadruk op veeteelt te liggen.

Voor de boeren werd de verkaveling uiteindelijk een probleem. De lange smalle percelen waren slecht bereikbaar en de eigendommen lagen versnipperd door het gebied. Bovendien was de waterbeheersing matig. Door deze knelpunten, de oprukkende verstedelijking vanuit Rotterdam, de mogelijke aanwijzing van het gebied voor de opslag van havenslib en de behoefte aan recreatiegebieden besloten de gemeenten Capelle en Nieuwerkerk aan de IJssel het gebied deels een andere functie te geven. Het doel hierbij was om een blijvende groene buffer te creëren.

Om zowel recreatieve als agrarische belangen veilig te stellen, hebben het toenmalige Recreatieschap Hitlandbos en de gezamenlijke landbouworganisaties een verzoek om ruilverkaveling ingediend. Tussen 1981 en 1996 is het herinrichtingsplan uitgevoerd. Het herinrichtingsplan was het eerste, dat volgens de nieuwe landinrichtingswet van 1985 werd uitgevoerd.

2.4 Inrichting deelgebieden.

Hitland Noord

Hitland Noord bestaat uit een relatief dicht bos met in de randen een drietal ruimten:

- het manifestatieterrein langs de Hitlandselaan,
- speel- en ligweiden langs de Kortlandstraat,
- open plekken rond de wielen aan de Groenendijk.

Binnen het bosgebied zijn her en der open plekken gelaten. Enerzijds is dit gebeurd om een gevarieerd bosbeeld te verkrijgen, anderzijds om spontane natuurontwikkeling een kans te geven. De ruggegraat van het bos wordt gevormd door de Molenwetering, die als een licht slingerende watergang in het noordelijk recreatiegebied is doorgetrokken. Dit vormt een belangrijk structureel element.

Ten zuiden van de Hitlandselaan is gestreefd naar een geleidelijke overgang van het sterk verdichte bosgebied naar het open agrarische middengebied. Deze overgang wordt gerealiseerd door een manifestatieterrein, waar omheen transparante populierenbeplanting is gezet en in het zogenoemde overgangsgebied door een afwisseling van grasterreinen en smalle beplantingsstroken.

Het gebied heeft een waterpeil van 2.60 – NAP (drooglegging gem. 60 cm), behoudens het overgangsgebied, waar een waterpeil van 2.20 - NAP wordt aangehouden (drooglegging 30-50 cm).

Hitland - Zuid

Brede stroken en open ruimten tussen de bosopstanden geven het zuidelijk recreatiegebied een relatief open karakter. Het gebied is opgebouwd uit drie delen, die zich qua opbouw en mate van verdichting onderscheiden. In de strook langs de stadsrand wisselen beplantingselementen en open ruimten elkaar in min of meer evenredige mate af. Hierop volgt ten westen van de Molenwetering bos, waar de sloten tussen de bosopstanden lange smalle ruimten vormen. Ten oosten van de wetering vormen de plassen en moeraszones – omgeven door smalle beplantingsstroken – een overgang naar het open weidegebied. De inrichting van het zuidelijk recreatiegebied is in hoge mate geïnspireerd door de strakke verkaveling van het oorspronkelijke agrarische landschap. Dit komt zowel in het bosgebied (brede lange sloten) als in het moerasgebied (smalle beplantingsstroken) tot uiting.

Het waterpeil binnen het gebied staat op 2.60 – NAP (drooglegging gem. 60 cm), behalve het vogelrustgebied waar een peil wordt gehandhaafd van 2.20 – NAP (drooglegging 0-20 cm).

Middengebied

Het middengebied is het meest oorspronkelijk gebleven. Het is een typisch voorbeeld van het Zuid-Hollandse veenweide gebied. Door het middengebied zijn enkele fietspaden aangelegd. Langs de fietspaden zijn plaatselijk stroken en soms ook percelen ingericht om de ecologische structuur te versterken.

Het gebied tussen Molenwetering en Groenendijk heeft een waterpeil van 2.40 – NAP (drooglegging gem. 54 cm). Het gebied tussen Molenwetering en 's Gravenweg heeft een waterpeil van 2.60 – NAP (drooglegging gem. 60 cm).

2.5 Flora en fauna

In 1995 zijn vegetatiekarteringen uitgevoerd voor verschillende elementen binnen het gebied, zoals dijken, bossen, graslanden, oeverbermen, oevers en het water. De daarbij gevonden plantengemeenschappen zijn in het algemeen een indicatie voor een matige voedselrijke standplaats. In het Hitlandgebied kwamen van nature ook blauwgraslanden voor, die botanisch zeer waardevol zijn. In 1995 zijn langs de oevers vegetatiestructuren gevonden die onder dit vegetatietype vallen.

De huidige graslandvegetaties binnen het gebied kenmerken zich door een grote uniformiteit, zowel in Hitland Noord als Hitland Zuid. Tussen de vegetaties zijn niet of nauwelijks verschillen te ontdekken.

De watervegetatie is in 1999 onderzocht, waarbij een indeling is gemaakt naar doeltypes per waterloop. Verder is in 2008 een (water)vegetatieonderzoek uitgevoerd voor de gehele polder door Ecologisch Adviesbureau Meulenbroek. Het onderzoek laat een divers beeld zien in de watervegetatie. Lokaal komen hoge bedekkingen voor zoals in de centrale watergang. Op andere plaatsen domineert kroos en komen in bepaalde gebieden helemaal geen waterplanten of kroos voor. Er is bijna geen onderwatervegetatie.

De aangetroffen soorten in het onderzoek passen bij het beeld van voedselrijke omstandigheden. Lokaal komen soorten voor die vaak worden aangetroffen onder minder voedselrijke omstandigheden (matig voedselrijk) zoals groot blaasjeskruid en zittende zannichellia. Ook zijn lokaal krans- en glanswieren waargenomen.

Op basis van de beschikbare vegetatiegegevens kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- De ecologische toestand verschilt sterk binnen het gebied;
- Er is over het algemeen sprake van dominantie van ondergedoken waterplanten die kenmerkend zijn voor voedselrijke omstandigheden;
- Het aantal (kenmerkende) soorten is beperkt en er is ruimtelijk gezien geen grote variatie in de polder;
- In watergangen met een hoge bedekking aan waterplanten komt dominantie voor van hoogproductieve ondergedoken waterplanten (woekeraars) of dominantie van kroos en/of flab.
- Opgemerkt kan worden dat in de loop van de jaren een nivellering in soortenrijkdom van de watervegetatie heeft plaatsgevonden.

Uit het vegetatieonderzoek uit 2008 komt ook naar voren dat de bedekking van oevervegetatie over de gehele polder beperkt en eenzijdig is. Lokaal komen wel goed ontwikkelde oevers voor. De aanwezige oevervegetatie kan worden ingedeeld in drie verschillende typen die sterk afhankelijk te zijn van het landgebruik en het daarbij behorende beheer. De typen die onderscheiden worden zijn:

strak beheerde oevers langs agrarische percelen of stedelijk gebied; oevers met beperkte ontwikkeling van oevervegetatie maar met veel (potentiele) ontwikkelingsruimte (centrale watergang en Hitland Noord en Hitland Zuid) en goed ontwikkelde oevers (lokaal in wielen en in verlande sloten met name in Hitland Noord en Hitland Zuid).

Met betrekking tot het vogelrustgebied in Hitland Zuid is op te merken, dat er een ontwikkeling plaatsvindt van een botanisch waardevolle vegetatie. Soorten als de grote ratelaar en de rietorchis zijn hier al waargenomen.

Verschillende vogelsoorten hebben zich in het Hitlandgebied gevestigd. Watervogels, weidevogels, roofvogels en zangvogels gebruiken het gebied als broedgebied, fourageergebied of zijn wintergast. Bijzondere soorten, die zijn aangetroffen binnen het gebied zijn de blauwborst, de grote karekiet, de ijsvogel, de ransuil, de kleine plevier, het visdiefje en een fouragerende lepelaar.

Na de landinrichting is weinig weidegebied overgebleven, maar dat heeft wel een groot weidevogelbestand. Tijdens de trektijd wordt het gebied intensief bevolkt door wulpen, regenwulpen, zwarte ruiters, groenpootruiters, grutto's en tureluurs. Het aantal weidevogels is in de loop van de jaren wel gedaald.

Door de herinrichting van het gebied zijn veel verschillende soorten begroeiingen ontstaan, die er voor gezorgd hebben, dat er nu verscheidene zoogdiersoorten aan te treffen zijn. Er zijn vooral zoogdieren te vinden, die gebonden zijn aan water en oever (wezel, hermelijn, mol, egel, haas en verscheidene muizensoorten). Verder komt de waterspitsmuis mogelijk voor. De laatste jaren is het aantal vossen enorm toegenomen. Het dalen van het aantal weidevogels kan hiermee verband houden.

In het waterrijke gebied Hitland gedijen de amfibieën goed. Het vroegere verkavelingspatroon is nog steeds terug te vinden binnen het gebied. Hierdoor hebben de amfibieën zich goed kunnen ontwikkelen. Aangetroffen zijn onder meer de gewone pad, de bruine kikker, de groene kikker en de kleine watersalamander.

Het gebied is na de landinrichting waterrijk gebleven. Er zijn zelfs enkele plassen gegraven van zo'n 3.5 meter diep. De visstand die zich vroeger binnen de polder bevond heeft zich kunnen handhaven doordat de meeste waterlopen gespaard zijn gebleven. Het gebied is sterk in trek bij sportvissers, die daar de snoek, karper, zeelt, voorn en brasem bevissen. Het water is schoon en de visstand neemt snel toe. Tevens groeien bepaalde vissoorten (snoek en karper) lang door, waardoor het gebied voor sportvissers steeds interessanter wordt.

Door de verscheidenheid aan vegetatie zijn er ook veel insecten te vinden. Het betreft hier onder meer duizendpootachtigen, libellen, sprinkhanen, krekels, oorwormen, wantsen, vliesvleugeligen, kevers en vlinders. Met name de vlinders, lieveheersbeestjes en libellen zijn van grote waarde voor het gebied.

Hoofdstuk 3 Functies van / in het gebied

3.1 Recreatie

De belangrijkste functie binnen het beheergebied is de recreatie. De inrichting van het gebied is afgestemd op een intensief recreatief gebruik aan de Capelse zijde en een wat extensiever gebruik aan de Nieuwerkerkse zijde. Het gebied is in eerste aanleg ingericht met een recreatieve hoofdstructuur, waarbij ook enkele specifieke voorzieningen als het manifestatieterrein en de ijsbaan zijn aangelegd. Later zijn voorzieningen als een trapveldje, vissteigers, kanosteigers en een jeu de boules baan toegevoegd. In de beheerperiode tussen 2004 en 2014 zijn de informatiepanelen en het toiletgebouw verwijderd.

Het gebied wordt hoofdzakelijk gebruikt om te fietsen, wandelen, skeeleren, paardrijden, sportvissen en kanoën. Hitland-Zuid wordt ook zeer veel gebruikt door hondenbezitters, die hun hond uitlaten. Tussen 2004 en 2014 is er circa 5.000 meter extra ruiterspad aangelegd. Een deel van de geasfalteerde voetpaden (circa 1.350 m) is vervangen door een halfverharding.

3.2 Natuur

De herinrichting van het gebied heeft zowel natuurverlies als natuurwinst opgeleverd; natuurverlies door de verkleining van het weidevogelgebied en de toegenomen recreatiedruk. Als natuurwinst kan worden aangemerkt het behoud van bestaande gebieden en waarden en het ontstaan van nieuwe biotopen, die nieuwe soorten hebben aangetrokken. Ondanks alle veranderingen wordt het gebied echter nog steeds volop gebruikt door weidevogels. Het overgebleven weidegebied is een prima foerageer - en broedterrein.

Circa vijf hectare wordt strikt als natuurgebied beheerd (de oude veenputten en de wielen in Hitland-Noord). Verder wordt ook circa twaalf hectare ecologische infrastructuur primair als natuurgebied beheerd. Waar mogelijk wordt natuurontwikkeling een kans gegeven, omdat de recreatieve waarde van het gebied daarmee in hoge mate toeneemt.

3.3 Cultuurhistorie

Bij de aanleg en inrichting van het gebied is zorgvuldig omgegaan met de cultuurhistorische elementen. De drie oude veenputten in het gebied zijn gehandhaafd en worden als natuurgebied beheerd. Verder is de oude strokenverkaveling nog steeds nadrukkelijk terug te vinden in de opbouw van het gebied en zijn ook de karakteriserende kniksloten in het overgangsgebied in Hitland-Noord bewaard gebleven. De resten van de molen langs de Molenwetering zijn geconserveerd en dienen nu als rustpunt voor fietsers en wandelaars.

3.4 Landbouw

Na de herinrichting zijn circa zeven veeteeltbedrijven overgebleven binnen het gebied met een gemiddelde grootte van omstreeks 28 hectare. Ten tijde van de herinrichting was dat een oppervlakte, waar een goede bedrijfsvoering op mogelijk was, maar reeds in 2004 konden daar al vraagtekens bij gezet worden. Er waren in 2004 nog maar vijf praktiserende landbouwbedrijven over. Het handhaven van de landbouwfunctie is evenwel van groot belang voor met name de grote landschappelijke aantrekkingskracht van het gebied. Waar mogelijk moet hieraan door het recreatieschap worden meegewerkt.

In 2014 zijn in het 200 hectare grote middengebied vijf agrarische bedrijven actief waarvan drie daadwerkelijk in het gebied zijn gevestigd. Voor het opstellen van de toekomstvisie is in 2009 voor het agrarisch middengebied onderzocht wat het perspectief van de agrarische sector in het gebied is. Hiertoe is onder andere een bedrijfsinventarisatie uitgevoerd op basis van een quick-scan. Van de vijf agrariërs zijn er drie met het hoofdberoep in de landbouw. De melkveehouderij vormt de belangrijkste bedrijfstak. Twee bedrijven hebben geen opvolgers of de opvolging is nog onbekend. Het is te

verwachten dat op middellange termijn (5 tot 10 jaar) deze bedrijven zullen afbouwen en beëindigen. In totaal hebben de vijf agrarische bedrijven 135 hectare grond in gebruik.

3.5 Volkstuinen

In 2006 is circa 1,5 hectare openbaar gebied gewijzigd in een volkstuinencomplex. De grond is in eigendom van het recreatieschap maar wordt verhuurd aan een volkstuinvereniging.

Hoofdstuk 4 **Beleid en regelgeving**

4.1 Rijksbeleid

Het rijksbeleid in de tachtiger jaren was erop gericht de achterstanden in recreatieve groenvoorzieningen weg te werken. Hiertoe was een Randstad Groenstructuur beleid (RSGS) opgesteld. Door subsidieverlening voor groenprojecten wilde men de opgelopen achterstand wegwerken. Het Hitlandgebied is met subsidie van het Rijk aangelegd met het instrument landinrichting.

Volgens het nationale beleid dient het recreatiegebied Hitland twintig jaar in stand gehouden te worden vanaf de voltooiing van de herinrichting. Dit betekent dat het gebied tot circa heden geen grote veranderingen mocht ondergaan. Van het gebied mocht 10% aangewend worden voor commerciële doeleinden. Inmiddels (2014) is de ontwikkelingsfase afgesloten en is het beheer meer gericht op instandhouding van het gebied.

4.2 Provinciaal beleid

In de tachtiger jaren voerde ook de provincie Zuid-Holland een beleid, dat was gericht op de ontwikkeling van de randstad groenstructuur. Stimulering van de ontwikkeling van groengebieden in de randstad (RSGS) was het belangrijkste doel. Er werd subsidie ter beschikking gesteld voor aanleg van recreatiegebieden. Bij de ontwikkeling van het recreatiegebied Hitland is ook van de provincie een aanzienlijke subsidie ontvangen.

Het huidige provinciale beleid is neergelegd in de Beleidsvisie Groen. De provincie heeft 3 ambities: groenbeleving (meer en beter groen om de stad, meer en betere fiets-, wandel- en vaarroutes), agrarisch ondernemerschap (een gezondere basis voor agrariërs) en biodiversiteit (aanleg en beheer van de herijkte Ecologische Hoofdstructuur, inclusief Natura 2000-gebieden). Het jaarlijks geactualiseerde Uitvoeringsprogramma Groen geeft aan in welke groenprojecten de provincie concreet investeert. Daarnaast steekt de provincie extra geld in fiets-, wandel- en vaarroutes en recreatieve voorzieningen, waarbij ook gebruik gemaakt wordt van initiatieven van anderen. Daarnaast heeft de provincie de Leefstijlatlas Dagrecreatie opgesteld. Deze atlas geeft inzicht in de wensen en het gedrag van de inwoners van Zuid-Holland op het gebied van dagrecreatie.

4.3 Recreatieschap

Het beleid van het Recreatieschap is gericht op een duurza(a)m(e) beheer, exploitatie en instandhouding van een openbaar toegankelijk recreatiegebied. Daarnaast heeft het recreatieschap zich meermalen uitgesproken voor de handhaving van de recreatieve en maatschappelijke waarde van het agrarische middengebied.

Het recreatieschap heeft in oktober 2004 een eigen Algemene Verordening vastgesteld voor wat betreft de regelgeving in het gebied.

Hoofdstuk 5 Doelstellingen en beheerstrategie

5.1 Inleiding

De doelstellingen voor het gebied Hitland zijn uitgangspunt voor het uiteindelijke beheer. In dit hoofdstuk worden de algemene doelstellingen en de beheerstrategie besproken.

Bij het bepalen van een beheerstrategie en de hieruit volgende natuurdoeltypen is aanvankelijk gebruik gemaakt van het 'Handboek Natuurdoeltypen in Nederland' van het Expertisecentrum LNV (2001). Inmiddels is dit handboek in 2010 vervangen door de bepalingen betreffende de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), waarvan de 'Index natuur en landschap' onderdeel uitmaakt. Dit beheerplan gaat dan ook uit van deze uniforme 'Index'. Hiermee kan in ieder geval bereikt kan worden, dat wanneer wenselijk een afstemming met provincie en rijk soepeler verloopt en interpretatieverschillen tussen natuur- en landschapsdoelen en het beheer daarvan vermeden kunnen worden.

5.2 Doelstellingen

Het Recreatieschap Hitland heeft de volgende doelstellingen voor het beheergebied:

1. Het instandhouden van recreatieve, natuur- en maatschappelijke waarden.
2. Het voorkómen van grootschalige ontwikkelingen in het gebied.
3. Het toegankelijk houden van het openbare gebied.
4. Het tegen een zo laag mogelijke drempel aanbieden van de aanwezige golf faciliteiten.
5. Het verstevigen van de positie van het recreatieschap in de regio.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt, dat de landbouwpercelen in het agrarisch middengebied geen eigendom zijn van het recreatieschap. De instandhouding van de landschappelijke, maatschappelijke en recreatieve waarde hiervan wordt evenwel ook onder de doelstellingen van het recreatieschap begrepen.

5.3 Aanvankelijk gevoerd beheer / aanpassing uitgangspunten

De diverse deelgebieden zijn, nadat ze door de Landinrichtingscommissie waren overgedragen aan het recreatieschap, zo veel mogelijk onderhouden en beheerd op basis van de eveneens van de Landinrichtingscommissie ontvangen Beheervisie. Daartoe zijn, zoals reeds eerder is vermeld voor de in de Beheervisie onderscheiden bos- en natuurdoeltypen zogenoemde beheerdoeltypen opgesteld. In de beginjaren zijn er bij het beheer echter omstandigheden opgetreden, die het bereiken van sommige beoogde natuurdoelstellingen bemoeilijkt hebben. Uit kostenoverwegingen is toentertijd bijvoorbeeld besloten om dunningshout in de bospercelen te laten liggen. Uitslepen zou veel schade aan het gebied hebben toegebracht, waar nagenoeg geen opbrengsten uit houtverkoop tegenover konden worden gesteld. Het laten liggen zorgde voor verrijking, waardoor meer bijzondere soorten verdwijnen of niet verschijnen.

Inmiddels is dat anders. De toenemende vraag naar hout als grondstof voor allerlei toepassingen, maar in het bijzonder als energiebron, heeft de prijzen doen stijgen. De verbeterde oogstmethodes bieden daarnaast de mogelijkheid om hout op een zeer efficiënte wijze te rooien en af te voeren. De schade aan de bodem en de daar aan gekoppelde flora en fauna is daarbij te beperken door de aannemer te laten werken onder de meest geschikte terreinomstandigheden. In plaats van een kostenpost kan dunnen van de bossen op dit moment minimaal tegen kostprijs uitgevoerd worden.

Een andere omstandigheid betreft het hondenbeleid. In het broedseizoen en op bepaalde plaatsen gelden aanlijngesloten, maar overigens is het toegestaan om honden in principe los te laten lopen in het Hitlandgebied. Waar honden mogen en kunnen komen ontstaat een vermindering van de broedvogelstand.

Zoals al is opgemerkt werd de haalbaarheid van natuurdoelen hiermee verkleind. Maar ook door gewone abiotische omstandigheden bleken bepaalde doelen niet haalbaar te zijn. Zo is het gebied bijvoorbeeld te rijk om ook met een aangepast beheer schrale graslanden na te kunnen streven. Het ligt het dan ook in de rede om bepaalde beheerdoelen aan te passen.

5.4 Beheerstrategie

Voor wat betreft het overgrote deel van de terreinen en met name van de bospercelen is het beheer in de beheerplanperiode tot 2014 gevoerd vanuit een landschappelijk / recreatieve achtergrond. Daarmee wordt overigens op het niveau van bos- en natuurdoeltypen voor de langere termijn niet afgeweken van de Beheervisie uit 1991. Het beheer met op langere termijn bijvoorbeeld een omvorming naar kwalitatief hoogwaardiger houtopstanden, blijft uitgangspunt. Er is echter tot dusver nog geen sprake geweest van eindkap van percelen en omvorming naar duurzamer en kwalitatief hoogwaardiger houtopstanden. Het gevoerde beheer paste bij een terrein dat nog in ontwikkeling was. Inmiddels is er sprake van een soort tweedeling in de bospercelen.

- Bospercelen met populieren: in deze bospercelen zijn destijds populieren geplant als wijkers. Na het wegnemen van de populieren zou het bos zich verder moeten ontwikkelen tot het beoogde doeltypetype. Omdat in veel gevallen de populieren niet weggehaald zijn omdat er maar één dunning is uitgevoerd stagneert de ontwikkeling van het doeltypetype. Alsnog wegnemen van een deel of van alle populieren brengt hierin verandering. Ook in het kader van de zorgplicht dient ingegrepen te worden. Hier en daar, bijvoorbeeld in bospercelen tussen de N219 en de Blaardorpseweg, is sprake van windworp en windbreuk.
- Bospercelen zonder populieren: deze bospercelen zijn volop in ontwikkeling en bevinden zich over het algemeen in de stakenfase. Hierbij bereiken bomen hun maximale hoogte en is de competitie van licht, vocht en nutriënten hevig. Zonder ingrijpen vallen de zwakke exemplaren weg en handhaven de sterke zich. In het kader van de wettelijke zorgplicht is het niet gewenst dat de bomen spontaan wegvallen. Het zou onveilige situaties opleveren en/of schades veroorzaken. Dit kan voorkomen worden door deze bospercelen te dunnen. Daarnaast zorgt een juist uitgevoerde dunning voor een waardevollere ontwikkeling van het bos. Er kan gestuurd worden op behalen van het beheerdoeltypetype, een kwalitatief goede houtvoorraad en een optimale ecologische functievervulling.

Een beheerstrategie geeft samen met de abiotische factoren van een gebied aan welke flora en fauna binnen een gebied voor kan komen, dan wel kan worden nagestreefd. Klimaat, hydrologie en bodemkenmerken bepalen de abiotische condities op landschapsschaal. Op landschapniveau kunnen voorts regio's worden onderscheiden, die elk hun eigen fysisch-geografische karakteristiek hebben. Karakteristiek en condities bepalen vervolgens welke natuurdoeltypen in het betreffende gebied gerealiseerd kunnen worden. Het ontwikkelen en in stand houden van organismen die niet overeenkomen met de heersende abiotische factoren leidt tot aanzienlijk hogere aantallen beheeringrepen en beheerkosten en nauwelijks tot kwalitatief hoogwaardige beplanting. Binnen het grondgebied van het recreatieschap is een duidelijk beeld te verkrijgen van soorten die binnen de specifieke omstandigheden goed gedijen. Het 'kunstmatig' in stand houden van een zandminnende eikenvegetatie is bijvoorbeeld geen ambitie die in dit beheerplan beschreven wordt.

Om het beheer te kunnen inpassen in het toentertijd geldende stelsel van de landelijk gebruikte indeling in natuurdoeltypen is aansluiting gezocht bij de beheerstrategieën, die door het Expertisecentrum LNV waren uitgewerkt. Daarbij was een viertal hoofdgroepen onderscheiden, te weten de nagenoeg-natuurlijke eenheden, de begeleid-natuurlijke eenheden, de halfnatuurlijke eenheden en multifunctionele afgeleiden hiervan. Gezien het ruimtelijke schaalniveau zijn alleen de halfnatuurlijke eenheden en multifunctionele afgeleiden van de natuurdoeltypen hiervan van toepassing op Hitland. Het waterpeilbeheer, onder te brengen in begeleid natuurlijk beheer, is als verantwoording van het hoogheemraadschap buiten beschouwing gelaten.

Hoofdstuk 6 Uitwerking

6.1 Inleiding

De in 1991 geschreven Beheervisie Hitland van de Landinrichtingscommissie Hitland bevat een lange termijnvisie voor Hitland. Hierbij wordt aan de hand van bos- en natuurdoeltypen een toekomstig beeld geschetst. De bos- en natuurdoeltypen geven een toekomstbeeld over zo'n 100 tot 200 jaar.

De indeling in bos- en natuurdoeltypen in de beheervisie was uitgangspunt voor het beheer in de afgelopen jaren en daardoor ook voor verkregen subsidie op basis van bijvoorbeeld de Regeling Functiebeloning bos- en natuurgebieden. De indeling is inmiddels enigszins gedateerd. Het Expertisecentrum LNV heeft in 1995 een Handboek natuurdoeltypen in Nederland uitgebracht en heeft in 2002 een geheel vernieuwd en herzien Handboek Natuurdoeltypen uitgegeven. De herziene natuurdoeltypen zijn uitgangspunt geweest voor de doorwerking van het natuurbeleid in de praktijk van het natuurbeheer. Op basis van de indeling in natuurdoeltypen werd bijvoorbeeld de subsidieregeling van het Programma Beheer getoetst. Het was voor een deel van de groenvoorzieningen dan ook van belang om de indeling in natuurdoeltypen uit het herziene Handboek Natuurdoeltypen als uitgangspunt te nemen.

Inmiddels is ook het Handboek Natuurdoeltypen vervangen en is de 'Index Natuur en Landschap' ontwikkeld. Het na te streven beheer wordt aan de hand van deze index besproken. Hierbij wordt niet meer teruggegrepen naar de indeling uit eerdere periodes.

Hierna wordt ingegaan op de relevante natuur- en landschapstypen voor het Hitlandgebied. In bijlage 1 is per onderscheiden type de omschrijving van de Index Natuur en Landschap gegeven.

6.2 Toelichting beheerdoeltypen natuur

N05.01 Moeras

Moerassen komen voor op de overgang van zoet water naar land. Het lage deel van Nederland is vrijwel volledig ontstaan als moeras. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de laaggelegen veen- en kleigebieden van Nederland. Moeras ontstaat in stilstaand voedselrijk, zoet water achter de duinen, in overstromingsvlakten van rivieren en beken of in kwelgebieden langs de randen van de zandgronden en in beekdalen. De bodems zijn zeer nat, voedselrijk en matig zuur tot neutraal.

N10.01 Nat schraalland

Nat schraalland is, net als Vochtig hooiland, zeer oud boerengrasland. Nat schraalland is echter minder productief en de bodem is heel slap. De graslanden zijn daardoor slecht toegankelijk, ze kunnen 's winters onder water staan maar zullen 's zomers oppervlakkig uitdrogen. Door jaarlijks te hooien blijft het voedselarme karakter behouden. De variatie in de graslanden is groot. Blauwgraslanden en kleine zeggenvegetaties worden tot nat schraalland gerekend. Hiermee in mozaiek voorkomende dotterbloemhooilanden en veldrusschraallanden worden ook tot nat schraalland gerekend.

N10.02 Vochtig hooiland

Vochtig hooiland is ontstaan door de ontginning van moerassen of natte bossen en door langdurig gebruik als hooiland. Vochtig hooiland komt voor op natte veen- en kleibodems met een redelijke draagkracht. Het gaat om bloemrijke graslanden, vaak geel van soorten als ratelaar, gewone roklaver, moerasroklaver, geel walstro, scherpe boterbloem, kruipende boterbloem of dotterbloem. Vochtighooiland is minder zeggenrijk dan nat schraalland. Ze zijn nu niet meer interessant voor boeren door hun lage productie en eiwit-arm gewas, maar ze behoorden ooit tot de betere graslanden.

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland

Kruiden- en faunarijck grasland omvat graslanden die kruidenrijk zijn, maar niet tot de schraallanden, vochtig hooiland, zilt grasland en overstromingsgrasland of glanshaverhooiland behoren. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; ondermeer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Diverse soorten ruigte en struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt meestal extensief beweid of gehooid en niet of slechts licht bemest.

N12.03 Glanshaverhooiland

Glanshaverhooiland bevat hooilanden met (zeer) bloemrijke vegetaties van het glanshaververbond. Het komt voor op van matig vochtige tot periodiek overstromde uiterwaarden, op zeekleigronden en en op löss of krijtafzettingen. Dominantie van glanshaver komt vaak voor, maar soms zijn andere hoge grassen, bijvoorbeeld goudhaver, zachte haver of grote vossestaart dominant. Graslanden van een goede kwaliteit kennen een grote kruidenrijkdom. Ten opzichte van andere graslanden zijn opvallend veel schermbloemigen te vinden.

N16 Bossen met productiefunctie

Bossen met productiefunctie zijn bossen die een dubbelfunctie hebben: natuur en houtproductie. De natuurfunctie stelt daarbij beperkingen aan de productiefunctie en omgekeerd. Tegenwoordig wordt gestreefd naar bossen met een gemengde samenstelling van (deels) inheemse boomsoorten en een gevarieerde leeftijdsopbouw, met aanwezigheid van een behoorlijk aantal oude bomen.

Bossen met productiefunctie hebben een eenvoudiger structuur dan natuurbossen, omdat het beheer in belangrijke mate gericht is op een regelmatige verdeling van bomen die in de toekomst zullen worden geoogst. Waar natuurlijke verjonging van de gewenste soorten uitblijft, worden deze eventueel geplant. Bomen die elkaar beconcurreren, worden gedund. Een deel van de bomen krijgt de kans om oud te worden, maar voordat ze doodgaan worden de meeste gekapt en verkocht.

N16.02 Vochtig bos met productie

Vochtig bos met productie bestaat uit loofbossen die gedomineerd worden door diverse boomsoorten zoals populier, es, esdoorn, beuk, haagbeuk, eik, iep en els. Het is een grotendeels gesloten bos met een weelderige ondergroei. Dit bostype is de productievariant van delen van het haagbeuken- en essenbos en beek- en rivierbegeleidend bos.

Het komt voor op matig nat tot matig droge, vrij voedselrijke kleiige tot zandige bodems, waaronder overstromingsdelen van beken. Het bostype kan gevonden worden in het rivierengebied op oeverwallen en hoge uiterwaarden, lokaal op lemige zandgronden in het oosten, op kleibodems zoals in de Flevopolders maar ook in de kustgebieden, en lemige/kleiige kalkhellingen in Zuid-Limburg.

6.3 Toelichting beheerdoeltypen landschap

L01.07 Laan

Lanen zijn wegen die aan beide zijde met een of meerdere rijen bomen zijn beplant. Lanen vormen sinds de 17e eeuw belangrijke dragers van landgoederen en buitenplaatsen. Lanen werden niet alleen aangeplant uit esthetische motieven, maar dienden ook als beschutting tegen weersinvloeden en voor de houtproductie. Lanen blijven populair in de diverse tuinstijlen. Nog altijd worden nieuwe lanen aangelegd. Lanen komen voor in heel Nederland, vaak op en rond landgoederen. Soms herinneren lanen aan vroegere landgoederen op die locatie.

L01.08 Knotboom

Knotbomen zijn bomen met een opgaande stam, waarbij periodiek de boven op die stam groeiende takken (of pruik) worden geoogst. Door die oogst ontstaat er op deze hoogte een vergroeiing van de

stam: de knot. De knotboom levert gemakkelijk oogstbaar hout op dat op een plaats groeit waar het vee er niet bij kan. Al van voor het begin van onze jaartelling zijn er vermeldingen bekend van knotbomen. Het gaat dan om de soorten wilg, populier, es, els, eik en haagbeuk. Knotessen, knothaagbeuken en knoteiken kunnen bijzonder oud worden. Ook wilgen en bijvoorbeeld populieren worden als knotboom veel ouder dan wanneer ze vrijuit groeien. Voor grote delen van vooral Laag Nederland is de knotwilg een zeer kenmerkend landschapselement.

L01.10 Struweelrand

Struweelranden kunnen zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, of aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer kunnen randen ontstaan die gedomineerd worden door ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Kenmerk van een struweelrand is dat deze zowel vrijliggend, als aansluitend aan een ander element kan liggen. Struweelranden kunnen daarmee dienen als overgangsgebied tussen agrarisch gebruikte percelen en bossen, en zijn in die vorm vooral te beschouwen als een naar voren geschoven bosrand.

L01.11 Hakhoutbosje

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosje genoemd. In de loop der tijd zijn deze bosjes vaak in onbruik geraakt omdat er steeds minder behoefte aan het hout kwam. Ook werden in sommige regio's deze bosjes gebruikt om aan ziekten doodgegaan vee te dumpen.

L01.13 Bomenrij en solitaire boom

Bomenrijen komen in heel Nederland voor en zijn vaak zeer bepalende elementen in het landschap, met een grote verscheidenheid aan vormen. Op de zandgronden komen bomenrijen voor langs perceelsgrenzen en langs paden. In het zeekleigebied zijn bomenrijen vaak terug te vinden op de slapende dijken. Ze kunnen bestaan uit één of meerdere boomsoorten, vrij in het veld staan of langs een watergang, schouwpad, weg of anderszins. In deze vorm hebben bomenrijen niet alleen een landschappelijke waarde maar ook waarde als broedgebied voor vogels, of als ecologische corridor, bijvoorbeeld voor vleermuizen. Solitaire bomen zijn eveneens zeer kenmerkend voor het landschap, en vanuit die optiek waardevol om te behouden.

In voorliggend beheerplan worden uit praktische overwegingen niet alle bomen onder de noemer L01.13 geschaard, maar wordt een verdeling gemaakt in onderhoudstoestand van de individueel beheerde bomen. Selectie op snoeifase en te nemen snoeimaatregelen is in dat geval eenvoudig te verwezenlijken.

6.4 Toelichting beheerdoeltypen waterlopen

Water neemt een belangrijke plaats in binnen Hitland. In eerste instantie waren er slechts drie beheerdoeltypen te onderscheiden, te weten open water, half open water en primaire verlanding. Omdat ook het Hoogheemraadschap van Schieland onderkende, dat er meer diversiteit haalbaar was met een gevarieerder beheer zijn meerdere beheerdoeltypen uitgewerkt. Vervolgens is per waterloop een beheerdoeltype toegedeeld. Omdat hieruit een gevarieerder beheer ontstaat worden de betreffende beheerdoeltypen met hun kenmerken kort toegelicht.

Op hoofdlijnen zijn meer open water en vijf soorten waterlopen te onderscheiden met de volgende doeltypen.

G20 Veenput

In het gebied is een drietal veenputten aanwezig. Het beheer van de veenput binnen het golfterrein is in handen van een plaatselijke natuurvereniging. De andere twee veenputten worden als moeras beheerd.

G21 Wielen

In de twee wielen in Hitland Noord mag de natuur zijn eigen gang gaan. Op dit moment is het grootste deel van het oppervlak nog water, maar dat zal in de loop van de tijd begroeid raken en verlanden. Dit moet evenwel met beheermaatregelen worden tegengegaan.

G22 Vogelrustgebied

Dit in Hitland Zuid gelegen gebied is eigenlijk aangelegd als verlandingsplas. Gezien de hoofdfunctie moet het beheer echter ook resulteren in meer structuurvariatie en openheid. Dit houdt dan in, dat ook hier beheersmaatregelen genomen dienen te worden, al zullen deze wat afwijken van het vorige beheerdoeltype.

G24 Hoofdwatgang aangewezen als ecologische verbindingszone

De Molenwetering is door de provincie Zuid-Holland aangewezen als Ecologische verbindingszone. Het streefbeeld voor deze zone is een aaneengesloten moerasverbinding die geschikt is voor kritische diersoorten. De oever heeft inhammen van ongeveer 2 bij 4 m. Hier kan door weinig beheer een aantrekkelijke situatie ontstaan voor flora en fauna.

G25 Overige hoofdwatgangen

De hoofdwatgangen die als overige zijn aangeduid bevinden zich zowel in Hitland Noord als Hitland Zuid.

G26 Nevenwaterloop verlanding

In de verlandingssloten kan de natuur zijn eigen gang gaan. Dit houdt in dat er geen beheermaatregelen toegepast zullen worden.

G30 Nevenwaterloop >6m

De waterlopen met een grote soortenrijkdom bevinden zich hoofdzakelijk in Hitland Zuid. Binnen dit doeltype zijn sterke verschillen op te merken. De verschillen zijn echter niet van belang voor de beheermaatregelen. Het beheer is erop gericht de soortenrijkdom kans te geven zich uit te breiden. De water afvoerende functie is in dit geval van minder belang. Bij brede watgangen (>6 m) die aan één kant bereikbaar zijn, zal aan de niet bereikbare zijde de rietkantvegetatie zich uitbreiden en de sloot ingroeien. Dit levert geen problemen op.

G31 Nevenwaterloop <6m

Dit betreft overige waterlopen, die niet binnen de hiervoor genoemde doeltypen vallen. Dit komt door de afwezigheid van bijvoorbeeld de kenmerkendheid, zeldzaamheid en de soortenrijkdom. Het zijn watgangen met een vrij eentonig beeld. Op de oevers bevinden zich hoofdzakelijk grassen. De beheermaatregelen zullen echter niet veel afwijken van de beheermaatregelen van soortenrijke nevenwaterlopen, omdat ook hier gestreefd wordt naar een uitbreiding van de soortenrijkdom en eventueel de zeldzaamheid.

Hoofdstuk 7 Te voeren beheer

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de verschillende beheermaatregelen per beheerdoeltype behandeld. Daarbij is gebruik gemaakt van de beschrijving van de onderscheiden beheertypen uit de Index Natuur en Landschap (hoofdstuk 6 en bijlage 1).

7.2 Moeras, grasland en bos/bomen

Moeras

N05.01

Gewenste ontwikkeling:

Door verschraling een open vegetatie te verkrijgen met typerende en botanisch waardevolle vegetatie.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 34.152 m2

Beheer:

- Eén keer per jaar 25 % maaien.
- Maaisel verzamelen en afvoeren.
- Rekening houden met één keer per jaar boomvormers verwijderen en vrijgekomen materiaal afvoeren.
- Uitdiepen één keer per 10 jaar. Diepte beperken tot +/- 20 cm ten behoud van moeras met als doelstelling het realiseren van doorstroming.

Nat schraalland

N10.01

Gewenste ontwikkeling:

Het bereiken van een "natte" hooiland vegetatie met hiertoe behorende vegetatievormen. Bij voorkeur inscharing van vee (maximaal 1 GVE per hectare).

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 154.962 m2

Beheer:

- Rekening houden met één keer per jaar maaien (herfst). Steeds wisselend aaneengesloten hoeveelheid van 10 % van de totale oppervlakte jaarlijks niet maaien.

Vochtig hooiland

N10.02

Gewenste ontwikkeling:

Het bereiken van een “vochtige” hooiland vegetatie met hiertoe behorende vegetatievormen. Bij voorkeur inscharing van vee (maximaal 1 GVE per hectare).

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 185.778 m²

Beheer:

- Rekening houden met één keer per jaar maaien

Glanshaverhooiland

N10.03

Gewenste ontwikkeling:

Het bereiken van een “natte” hooiland vegetatie met hiertoe behorende vegetatievormen. Bij voorkeur inscharing van vee (maximaal 1 GVE per hectare).

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 276.743 m²

Beheer:

- Rekening houden met twee keer per jaar 50 % maaien.

Ligweide

N10.04

Gewenste ontwikkeling:

Een graslandvegetatie te ontwikkelen met een - gezien de functie als ligweide - zo aantrekkelijk mogelijke begroeiing.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 66.643 m²

Beheer:

- 15 keer per jaar klepelen;
- Eén keer per jaar rollen en slepen;
- Eén keer per 3 jaar kuilen opvullen; daarna rollen en slepen

Boomweide

N10.05

Gewenste ontwikkeling:

Een graslandvegetatie te ontwikkelen met een - gezien de functie als boomweide - zo aantrekkelijk mogelijke begroeiing.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 95.774 m²

Beheer:

- Twee keer per jaar klepelen.

Schouwpaden

N12.02

Gewenste ontwikkeling:

Instandhouding functie als schouwpad; geen nevenfunctie.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 108.649 m²

Beheer:

- Twee keer per jaar klepelen, één keer per jaar 'wal' klepelen.

Bermen

N12.03

Gewenste ontwikkeling:

De vorming van een bloemrijk grasland met veel structuur en variatie.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 110.482 m²

Beheer:

- Kantstrook (1m) zes keer per jaar maaien, rest twee keer per jaar

Sloottalud

N12.04

Gewenste ontwikkeling:

De vorming van een zo natuurlijk mogelijke oevervegetatie, die aansluit bij de naastgelegen beheerdoeltypen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 1.130 m²

Beheer:

- Eén keer per jaar klepelen.

Vochtig bos met productie

N16.02

Gewenste ontwikkeling:

Het in stand houden en verder ontwikkelen van de kenmerkende vegetatie.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 455.585 m²
- 48.749 m¹ (rand)

Beheer:

- Dunnen: bij voldoende onderbeplanting populieren.
- Randsnoei: takvrije zone in stand houden.
- Alle populieren verwijderen, bij onderbeplanting populieren, eventueel aanvulling door planten van stekken.
- Herplant op plaatsen waar begroeiing volledig verdwenen is door rooiwerkzaamheden of te dichte stand populieren. Herplant met wilg/populier/els. Eventueel es waarbij enige terughoudendheid (essentaksterfte) geboden is.
- Groepenkap: bij plaatselijk instabiel geheel en voldoende onderbeplanting. Eventueel planten van stekken. Bij locatie met weinig risico voor gebruikers van de ruimte de populieren de mogelijkheid geven 'in te storten'.

Lanen

N16.03

Gewenste ontwikkeling:

Instand houden en verder laten ontwikkelen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 272 stuks

Beheer:

- Periodiek snoeien.
- Geen toepassing gewasbeschermingsmiddelen.
- Geen verwerking slotmaaisel of bagger in lanen.

Knotbomen

N16.04

Gewenste ontwikkeling:

Instand houden en verder laten ontwikkelen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 75 stuks

Beheer:

- Jaarlijks 50 % knotten (om en om).

Struweelranden

N16.05

Gewenste ontwikkeling:

Instand houden en verder laten ontwikkelen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 7.539 m²

Beheer:

- Jaarlijks boomvormers afzetten; afkomend materiaal op stapels of rillen laten liggen.
- Jaarlijks 10% van de randen snoeien; afkomend materiaal in het perceel slepen en laten liggen of desgewenst afvoeren.
- (Onder-)begroeiing van kruiden en inheemse grassen periodiek maaien; maximaal 10 % per jaar en maaisel afvoeren.
- Pleksgewijze bestrijding van Akkerdistel, Ridderzuring en Brandnetel zonder toepassing gewasbeschermingsmiddelen.
- Geen verwerking slotmaaisel of bagger in randen.

Hakhout

N16.06

Gewenste ontwikkeling:

Instand houden en verder laten ontwikkelen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 18.694 m²

Beheer:

- Periodiek oudste beplanting afzetten of eruit halen in een cyclus van eenmaal per 6 – 25 jaar.
- Jaarlijks 10% van de rand snoeien; afkomend materiaal in het perceel slepen en laten liggen of desgewenst afvoeren.
- Geen verwerking slotmaaisel of bagger in randen.

Bomenrij/boomweide en solitaire bomen

N16.07

Gewenste ontwikkeling:

Instand houden en verder laten ontwikkelen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 725 stuks

Beheer:

- Afhankelijk van groeifase eenmaal per 3 jaar begeleidings snoei en eenmaal per 6 jaar onderhouds snoei.
- Geen toepassing gewasbeschermingsmiddelen.
- Geen verwerking slotmaaisel of bagger in lanen.

7.3 Kunstwerken

Duikers

D01 en D02

Lengte/oppervlakte/aantal:

35 stuks

Werkzaamheden:

- Een keer per jaar nalopen en schoonmaken.

Bruggen

D08 en D09

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 14 stuks; 11 beton en 3 hout

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar vegen, leuningen reinigen, controle op eventuele gebreken en kleine beschadigingen repareren.

Beschoeiingen

D06

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 76 m¹

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar controle en eventueel herstel;
- Eén keer per jaar achter beschoeiing hondenstrand aanvullen zand.

7.4 Waterpartijen

Veenputten

G20

Gewenste ontwikkeling:

Behoud en ontwikkeling van een “natte” vegetatie met als doel; het verkrijgen van een gevarieerde vegetatie met grote botanische waarden.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 46.065 m², waarvan 3.114 m² boomvormers

Beheer:

- Eén keer per jaar boomvormers verwijderen en struiklaag afzetten;

- Na 3-5 jaar één keer per drie jaar boomvormers verwijderen en struiklaag afzetten.

Wielen

G21

Gewenste ontwikkeling:

Behoud en instandhouding van de cultuurhistorische waarde en ontwikkeling van een “natte” vegetatie. Het beheer bestaat in principe uit niets doen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 2.149 m²

Beheer:

- Het beheer bestaat uit niets doen;
- Rekening houden met één keer per tien jaar 100% baggeren;
- De bagger afvoeren.

Vogelrustgebied

G22

Gewenste ontwikkeling:

Het uiteindelijk tot stand komen van een rust- en broedgebied met zo mogelijk nog wat openheid.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 46.209 m² / 6.659 m² (water)

Beheer:

- Eén keer per jaar maaien van de rietvegetatie (25%), 5 tot 10 cm boven de waterspiegel. Dit dient te gebeuren in de periode november tot half maart. Wanneer mogelijk moet er gemaaid worden als er ijs ligt;
- Het maaisel afvoeren;
- Eén keer per jaar verwijderen boomvormers en afzetten struiklaag (25%) om het successieproces tegen te gaan;
- Eén keer per vijf jaar 50% van het water baggeren;
- De bagger afvoeren.

Hoofdwatgangen aangewezen als ecologische verbindingzone

G24

Gewenste ontwikkeling:

Het handhaven of vormen van een aaneengesloten moerasverbinding langs de Molenwetering, bestaande uit een goed ontwikkelde kruidenrijke moerasvegetatie met rietland, wilgenbosjes en hier en daar ondiepe open plasjes. Handhaving van de rijke waterplantenvegetatie.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 8.069 m1 / 49.157 m2

Beheer:

- Eén keer per twee jaar 50% van de inhammen opschonen;
- Eén keer per jaar (in het najaar) 50% van de rest van de waterloop opschonen;
- Eén keer per jaar boomvormers verwijderen en struikopslag terugzetten (33%) om het successieproces tegen te gaan.

Overige hoofdwatgangen

G25

Gewenste ontwikkeling:

Zoveel mogelijk ontwikkeling van natuurwaarden, waarbij overigens wel de afwatering van het gebied voorop staat.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 12.670 m1 / 44.734 m2

Beheer:

- Eén keer per jaar oevers controleren op afkalving en indien nodig herstellen
- Eén keer per jaar 50% opschonen;
- Eén keer per vijf jaar 50% baggeren met uitzondering watergang t.z.v. ijsbaan en t.n.v de Mient (zijnde hoofdwatgangen Schieland: 20.713 m2; resteert 24.021 m2).

Verlandingsloten

G26

Gewenste ontwikkeling:

Teneinde een meer gesloten bosbeeld te kunnen verkrijgen zullen deze sloten uiteindelijk verlanden. Tijdens de successie zullen typerende verlandingsvegetaties in verschillende stadia zichtbaar zijn. Uiteindelijk zal op de verlande sloten spontaan bos tot ontwikkeling kunnen komen.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 43.208 m2

Beheer:

- Het beheer bestaat uit niets doen.

Nevenwaterlopen met een grote soortenrijkdom

G30

Gewenste ontwikkeling:

Behoud en verdere ontwikkeling van de soortenrijke watervegetatie.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 9.566 m1 / 30.056 m2

Beheer:

- Eén keer per jaar 50% van de sloot opschonen in het najaar;
- Eén keer per vijf jaar 50% baggeren;
- Rekening houden met 25% bagger afvoeren als dat niet over het schouwpad heen gezet kan worden.

Overige nevenwaterlopen

G31

Gewenste ontwikkeling:

Zoveel mogelijk natuurlijke ontwikkeling, waarbij overigens wel de afwatering van het gebied voorop staat. Op termijn kan ontwikkeling van meer watervegetatie mogelijk zijn (ontwikkeling naar G29 en G30).

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 24.397 m1 / 68.884 m2

Beheer:

- Eén keer per jaar 50% van de sloot opschonen in het najaar;
- Eén keer per tien jaar 100% baggeren.

Greppels

G32

Gewenste ontwikkeling:

Het handhaven van de begreppeling als ondersteuning van de afwatering van het gebied langs een deel van de voetpaden.

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 2.900 m1 greppels / 12 stuks pvc-buizen

Beheer:

- Eén keer per jaar nalopen en gangbaar maken greppels incl pvc-buizen.

7.5 Meubilair en overige elementen

Verkeersborden

M01

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 60 stuks

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar reinigen, rechtzetten, controle en eventueel herstel van kleine beschadigingen.

- Beschadigingen of vermissing melden aan de directie.

Informatiepanelen

M02

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 4 stuks

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar schoonmaken en vuil, aanslag en dergelijke verwijderen;
- Beschadigingen melden aan de directie.

Verkeersafzettingen

M03 - M04

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 30 m1 schrikhek
- 15 stuks klappaal

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar controle op gebreken en herstel van kleine beschadigingen.

Vuilnisbakken

M05

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 35 stuks

Werkzaamheden:

- 85 Keer per jaar legen; in de periode oktober - april 1x per 2 weken, in de periode mei - september 1x per week en tijdens de vakantieperiode (8 weken) dagelijks;
- Vrijkomend materiaal verzamelen en afvoeren, inclusief zwerfvuil;
- Beschadigingen melden aan de directie.

Banken

M06

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 32 stuks

Werkzaamheden:

- 4 Keer per jaar schoonmaken (verwijderen van vuil, kauwgom etc. van standers en planken) en waar nodig rechtzetten;

- Vrijkomend materiaal verzamelen en afvoeren, inclusief zwerfvuil;
- Beschadigingen melden aan de directie.

Picknicksets

M07

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 10 stuks

Werkzaamheden:

- 4 Keer per jaar schoonmaken (verwijderen van vuil, kauwgom etc. van staanders en planken) en waar nodig rechtzetten;
- Vrijkomend materiaal verzamelen en afvoeren, inclusief zwerfvuil;
- Beschadigingen melden aan de directie.

Kanosteigers/vissteiger

M10

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 4 / 1 stuks

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar schoonmaken en vuil, aanslag en dergelijke verwijderen;
- Beschadigingen melden aan de directie.

7.6 Verhardingen

Autowegen

W01 en W02

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 2.074 m1

Werkzaamheden:

- Rekening houden met twee keer per jaar vegen en vrijkomend materiaal afvoeren;
- Eén keer per jaar sporen/kuilen in bermen aanvullen;
- Eén keer per 5 jaar slijtlaag aanbrengen;
- Eén keer per 10 jaar herstel asfalt en deklaag.

Parkeerterrein asfalt

W03

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 6.530 m²

Werkzaamheden:

- Rekening houden met twee keer per jaar vegen en vrijkomend materiaal afvoeren;
- Twee keer per jaar greppels (vrij-)maken tbv waterafvoer;
- Eén keer per 5 jaar slijtlaag aanbrengen;
- Eén keer per 10 jaar herstel asfalt en deklaag.

Parkeerterrein halfverharding

W04

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 2.684 m²

Werkzaamheden:

- Rekening houden met twee keer per jaar schoonmaken en vrijkomend materiaal afvoeren.
- Eén keer per jaar 10% aanvullen met kleischelpen.

Fietspaden

W05

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 11.121 m¹

Werkzaamheden:

- Rekening houden met twee keer per jaar vegen of bladblazen;
- Eén keer per jaar uitgereden bochten aanvullen;
- Eén keer per 5 jaar slijtlaag aanbrengen;
- Eén keer per 10 jaar herstel asfalt en deklaag.

Voet- / onderhoudspad

W06

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 2.370 m¹ (1.360 m¹ asfalt, 1.010 m¹ halfverharding) / 5.925 m²

Werkzaamheden:

- Rekening houden met twee keer per jaar vegen of bladblazen;
- Eén keer per jaar uitgereden bochten aanvullen;
- Eén keer per jaar aanvullen van 10% halfverharding;

- Eén keer per 5 jaar slijtlaag aanbrenge n asfaltverharding;
- Eén keer per 10 jaar herstel asfaltverharding en deklaag.

Voetpaden

W07 - W08

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 5.672 m1 (1.350 m1 asfalt, 3.350 m1 schelpen, 450 m1 halfverharding, 525 m1 houtsnippers)

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar aanvullen van 10% schelpen;
- Eén keer per jaar aanvullen van 10% halfverharding;
- Eén keer per jaar aanvullen van 20% houtsnippers.

Ruiterpaden

W09

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 3.098 m2

Werkzaamheden:

- Eén keer per jaar rotorkoepge n en herprofilere n;
- Eén keer per jaar 10% aanvullen met zand.

Bestrati nge n (in ruiterpad)

W10

Lengte/oppervlakte/aantal:

- 15 * 3 m2

Werkzaamheden:

- Rekening houde n met twee keer per jaar vegen of bladblaze n.

Hoofdstuk 8 Bijzonderheden beheer

8.1 Inleiding

Het Hitlandgebied is tussen 1983 en 1994 ingericht en in deze periode was er nog geen behoefte aan een beheerplan. De Beheervisie uit 1992 gaf vervolgens voldoende handvatten voor onder meer het opzetten van een beheersysteem, de groen- of beheertypen en de daaraan gekoppelde onderhoudsmaatregelen. Op basis hiervan is het gebied in de afgelopen jaren beheerd. Met het beheersysteem zijn voorts bestekken gemaakt, er is onderhoud uitgevoerd en er is ook teruggekeken naar de effectiviteit van de onderhoudsmaatregelen.

Dit beheerplan Hitland is opgesteld op basis van onder meer het in de afgelopen jaren gevoerde beheer. Sommige onderhoudsmaatregelen zijn bijgesteld en dit is weer verwerkt in het nu voorgestane beheer.

Op hoofdlijnen zijn alleen wijzigingen aangebracht in het meerjaarlijks onderhoud. Met name in de afgelopen jaren zijn forse stijgingen van loonkosten geconstateerd, waardoor bij het uitvoeren van meerjaarlijks onderhoud bleek, dat er per saldo te weinig was gereserveerd. Er is nu dan ook meer dan in het verleden het geval was gekozen voor een geleidelijker uitvoering en dus meer spreiding van het meerjaarlijks onderhoud. Anders gezegd: er wordt minder onderhoud opgespaard en er wordt meer in delen uitgevoerd (elke vijf jaar 33% bijvoorbeeld).

Buiten het jaarlijkse onderhoud en het meerjaarlijkse onderhoud is een aantal bijzondere of verbijzonderde onderhoudsmaatregelen rekening te houden. Hierop zal nu worden ingegaan.

8.2 Maaibeheer

In overleg met bij het gebied betrokken natuurbeschermingsorganisaties is op een aantal percelen een ander maaibeheer ingesteld. Het doel hiervan was om enerzijds een soortenrijk en gevarieerd grasland te verkrijgen met soorten als grote ratelaar en rietorchis. Zijn er drassige voedselrijke omstandigheden dan kan er ook een dotterbloemhooiland ontstaan en met een voedselarm, zwak zuur milieu is de ontwikkeling van een blauwgrasland mogelijk. Anderzijds is een wat aangepast beheer ook gunstiger voor bijvoorbeeld vlinders, libellen en amfibieën.

8.3 Vogelrustgebied

Het vogelrustgebied is destijds aangelegd als relatief open overgangsgebied tussen het meer intensieve deel van Hitland-Zuid en het agrarische middengebied. Tussen het vogelrustgebied en het agrarisch middengebied is echter ook beplanting aangelegd, die nu in ieder geval in landschappelijk opzicht de visuele relatie tussen het vogelrustgebied en het middengebied onderbreekt. In essentie is voorts aan het vogelrustgebied een visie op ontwikkeling en beheer meegegeven, die erop neerkomt, dat het moerasgebied op een zodanig peil wordt gehouden, dat het gebied een geschikt fourageer biotoop voor wintergasten zal zijn. In het zomer halfjaar moet verder water worden ingelaten om de banketten minimaal slikkig te houden. Ter plaatse van het elzenbroekbos moet het waterpeil boven en rond maaiveld gehouden worden. Als te ontwikkelen (groen-)doeltypen zijn onder meer genoemd elzen(berken)broekbos, bloemrijk grasland, rietmoeras/moerasvarenrietland en rietruigte.

Er kan worden geconstateerd, dat de voorgestane groentypen goed tot ontwikkeling zijn gekomen. Het beheer kan voorshands dan ook ongewijzigd worden gehandhaafd. Mogelijk zal plaatselijk meer moeten worden gemaaid om met name boomopslag tegen te gaan. Boomopslag werkt concurrerend voor enkele reeds geconstateerde bijzondere plantensoorten als bijvoorbeeld rietorchis en grote ratelaar. Circa 3.000 m² van het vogelrustgebied is enige jaren geleden wat dieper uitgebaggerd. Naar alle waarschijnlijkheid zal hierdoor een soort evenwichtssituatie ontstaan, waarbij het gebied grotendeels uit rietland, maar ook nog open water bestaat. Het ingestelde hondenverbod zal worden gehandhaafd.

8.4 Hitlandselaan

Langs de Hitlandselaan staat een laanbeplanting van populieren. In 1996 is over het destijds geconstateerde achterstallige onderhoud een roerige discussie gevoerd in (en buiten) het recreatieschap. Bij die discussie is op basis van een inventarisatie van het adviesbureau Groenestein en Borst uit Wageningen een aantal feiten geconstateerd.

Het gaat om 235 stuks *Populus euramericana* "Heidemij" van naar schatting (toen) 30 jaar oud, die op circa 7 meter afstand in de rij zijn geplant in driehoeksverband, hetgeen inhoudt dat de westelijke en oostelijke rij verspringen ten opzichte van elkaar. De bomen hadden een aanzienlijke groeiachterstand, hetgeen is veroorzaakt door het feit, dat er per boom een te beperkte hoeveelheid doorwortelbare grond beschikbaar is. Een gevolg van groeistagnatie is een verminderd weerstandsvermogen tegen aantastingen. Op termijn worden de bomen hol en breukgevoelig. De verwachting destijds was dan ook, dat binnen een termijn van 10 jaar stambeschadigingen, aantastingen, dood hout, oppervlakkige beworteling onder het wegdek met als gevolg scheurvorming, breuk en windworp grote beheerproblemen zouden opleveren.

Gezien deze verwachting en de kostbare onderhoudsmaatregelen, die nodig waren om de verkeersveiligheid te waarborgen is destijds geadviseerd om de laanbeplanting te vellen en te vervangen door een nieuwe laanbeplanting. Niettemin is in 1996 besloten om door regelmatige controles op breukgevoeligheid en windworp (inspectie stamvoet op aantastingen en stamwonden) de vitaliteit van de Hitlandselaan periodiek te (blijven) volgen. Ook is in 1996/1997 een omvangrijke snoei uitgevoerd, waarbij dood hout en takken met een slechte aanhechting zijn verwijderd. Wel is toen ook nota genomen van het feit, dat naar alle waarschijnlijkheid de laanbeplanting dan toch binnen 10 jaar geveld zou moeten worden. Uiteraard zou dan ook een boombeplanting teruggezet moeten worden om het landschappelijke beeld in stand te houden, alsmede voor het fixeren van het weglichaam.

Het is sindsdien niet nodig gebleken om dit beheer aan te passen of een besluit te moeten nemen om de beplanting te vellen. De beplanting is in een soort evenwichtssituatie gekomen, doordat het wortelgestel geen ruimte meer heeft voor uitbreiding en er daardoor feitelijk ook geen bovengrondse groei meer optreedt. Wel was in 2003/2004 nogmaals een omvangrijke snoei noodzakelijk, waarbij wederom dood hout en takken met een slechte aanhechting zijn verwijderd. Verder worden de controles nog elke 2-3 jaar uitgevoerd. Er moeten wel regelmatig enkele aangetaste bomen worden verwijderd. Dit kan echter niet onbeperkt doorgaan, omdat er als het ware gaten in de laan gaan ontstaan, waardoor ook de weerstand van het collectieve bomenbestand afneemt. Er moet dan ook rekening mee gehouden worden, dat er mogelijk in de nu aan de orde zijnde beheerplanperiode opnieuw een besluit genomen moeten worden over de beplanting langs de Hitlandselaan. Met voorgaande informatie is in dat verband eigenlijk impliciet al aangegeven, dat bij velling alle bomen in één keer verwijderd zouden moeten worden. Gezien het driehoeksverband, waarin de bomen zijn geplant moet voor het handhaven van een regelmatig plantverband namelijk al 75 % van de bomen worden geveld. Zo'n ingreep in de populierenrij levert nog steeds een hoog risico op voor windworp en breuk. Het groepsgewijs verjongen van delen van de laanbeplanting brengt dezelfde risico's met zich mee, zij het op kleinere schaal. Nieuwe bomen kunnen dan ook beter in vierkantsverband worden geplant om latere dunningen beter mogelijk te maken.

8.5 Jacht

Voor het gehele beheersgebied is een jachtovereenkomst aangegaan met de wildbeheereenheid Schieland. In essentie komt de overeenkomst erop neer, dat er alleen op uitnodiging gejaagd mag worden in het gebied. Het criterium om uit te nodigen is, dat er sprake moet zijn van aantoonbare schade door wild. De uitnodiging gaat uiteraard uit van het recreatieschap.

Er is in het verleden vanwege schade door ganzen aanleiding geweest om te laten jagen in het gebied en wel met name op de golfbaan. De laatste jaren is er in de zin van schade ook sprake van een (forse)

achteruitgang van de weidevogels in het gebied. De overheid heeft bepaald dat sommige dieren in zijn algemeenheid schadelijk zijn, waaronder de vos en de kraai. Zij vallen onder het zogenaamde roofwild. De aanwezigheid van deze soorten is schadelijk voor met name weidevogels. Momenteel is er dus zowel ten aanzien van ganzen als ten aanzien van vossen aanleiding om te laten jagen in het gebied.

8.6 Sportvisserij

Volgens de Visserijwet moet binnenwater worden beheerd door een sportvisserij organisatie. Een consequentie hiervan is onder meer, dat er voor het sportvissen naast het zogenoemde Bijdragebewijs een vergunning nodig is van de rechthebbende. Hiermee wordt dan de beherende sportvisserij organisatie bedoeld.

Uitgangspunt van het recreatieschap is, dat zo veel mogelijk mensen gebruik moeten kunnen maken van het recreatiegebied. In het verleden is dan ook nadrukkelijk besloten om het (vis-)water niet aan een sportvisserij organisatie te verpachten. Hiervoor is overigens nooit een ontheffing van de Visserijwet aangevraagd bij de Minister van LNV.

Mogelijk doen zich in de beheerplanperiode omstandigheden voor, die om heroverweging van voornoemd standpunt vragen. Voorshands is dat echter niet aan de orde.

8.7 Ruitersportmogelijkheden

Bij de inrichting van het gebied zijn er vanwege de aanwezigheid van een manege ruiterspaden aangelegd in Hitland-Noord. In Hitland-Zuid zijn toen geen ruiterspaden aangelegd. In de loop der jaren is er echter vraag ontstaan naar meer rijmogelijkheden in Hitland-Noord en het overige gebied. De ruiterspaden zijn in 2009 dan ook aanzienlijk uitgebreid met circa 6 km extra paden. Er wordt echter niet alleen door de manege gebruik gemaakt van het gebied. Ook vele particulieren maken gebruik van het gebied. Daarnaast is er inmiddels op diverse plaatsen in en nabij het gebied stallingsruimte ontstaan en daarvandaan worden ook ritten in het gebied gemaakt.

Met name als gevolg van het vele particuliere gebruik wordt er echter ook (nog steeds) buiten de ruiterspaden gereden. Dit geeft overlast voor andere recreanten op bijvoorbeeld de fietspaden. In de beheerplanperiode zal een voorstel worden uitgewerkt om de overlast voor andere recreanten te verminderen.

8.7 Verordening

Het recreatieschap heeft een eigen Algemene Verordening voor ordehandhaving en gedragsregels voor het gebied. Daarnaast zijn algemene regelgeving en wetgeving tevens uitgangspunt voor de ordehandhaving in het gebied. In een enkel geval kan voorts worden aangesloten bij de Algemene Plaatselijke Verordening van de gemeente Zuidplas. Naar verwachting zal hierin geen wijziging optreden.

8.8 Aandachtspunten i.r.t. Toekomstvisie

In 2010 is er een Toekomstvisie voor het recreatiegebied vastgesteld en aan de deelnemende gemeenten aangeboden. Mede naar aanleiding van de reacties van de gemeenten is de Toekomstvisie verder uitgewerkt en doorgerekend. Op basis hiervan zullen er in de komende jaren (her-) investeringen in het openbare gebied worden gedaan en zal er ook naar het meest wenselijke onderhoudsniveau van het gebied worden gekeken. Beide zaken zullen gevolgen hebben voor de inhoud van dit beheerplan.

In relatie tot de komende discussie over (her-)investeringen in het gebied en het onderhoudsniveau kunnen vanuit (de totstandkoming van) het voorliggende beheerplan de navolgende aandachtspunten worden genoemd:

- Gezien de zorgplicht en de ecologische meerwaarde dient het beheer gericht te zijn op het verwijderen van (boom)beplantingen nabij intensief gebruikt openbaar terrein. Met name de populieren hebben een dusdanige leeftijd en hoogte bereikt dat de zorgplicht een steeds belangrijker item wordt.
- Alle beplantingen onder de hoogspanningsleidingen dienen verwijderd te worden.
- Nabij de parkeerplaats aan de Groenendijk in Hitland-Zuid een struweelrand aanplanten om het zicht op het gemaal weg te nemen.
- Jonge populieren aan het Langepad in Hitland-Zuid parallel aan de huidige rij inplanten in de grasvegetatie, ter vervanging van de huidige, volwassen rij. Het landschapselement blijft zo behouden en opdruk van de (half-)verharding is niet meer aan de orde.

Als suggesties voor uitbreiding van recreatieve voorzieningen valt te denken aan een terrein voor hondenactiviteiten (hindernisbaan oid), infovoorziening met mobiele apps of telefoonnummers, geocaching, uitbreiding vissport voorzieningen, waterspeelplaats (natuurlijk spelen), website met coördinaten met info.

Hoofdstuk 9 Kosten

9.1 Inleiding

Aan de hand van de onderscheiden groentypen en de daarbij behorende beheersmaatregelen is een kostenraming gemaakt voor de komende 10 jaar. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen jaarlijkse en meerjaarlijkse kosten.

9.2 Jaarlijkse en meerjaarlijkse kosten

Bij de onderhoudsmaatregelen is jaarlijks terugkomend onderhoud te onderscheiden en onderhoud, dat elke 2, 3, 5 of 10 jaar dient te worden uitgevoerd. Voor dat meerjaarlijkse onderhoud moet elke jaar een bedrag worden gereserveerd. Vervolgens kan bij uitvoering van dat meerjaarlijkse onderhoud het daarvoor gereserveerde bedrag worden aangesproken. Hiermee worden grote fluctuaties in de jaarlijks voor onderhoud ter beschikking te stellen middelen voorkomen.

In bijlage 3.1 is een overzicht gegeven van het jaarlijkse onderhoud en reserveringen in het jaar 2015. In bijlage 3.2 zijn voorts de onderhoudswerkzaamheden en kosten voor de jaren 2015 tot en met 2024 weergegeven. In bijlage 3.3 tenslotte is een overzicht gegeven van de jaarlijkse reserveringen voor meerjaarlijks onderhoud, eveneens voor de jaren 2015 tot en met 2024.

In de meerjaarlijkse overzichten is rekening gehouden met een indexering van 3,5 % per jaar. De kosten zijn inclusief btw weergegeven.

9.2.1 Jaarlijkse kosten onderhoud

In bijlage 3.1 zijn voor het jaar 2015 de kosten voor elk jaar terugkomend onderhoud en de reserveringen voor meerjaarlijks onderhoud uitgesplitst. Het overzicht geeft dus niet weer wat dat jaar aan onderhoud moet worden uitgevoerd. Weliswaar is hierin het in 2015 uit te voeren jaarlijkse onderhoud opgenomen, maar het overzicht is bijgevoegd om inzicht te geven in wat er in dit geval in het jaar 2015 tevens voor meerjaarlijks onderhoud moet worden gereserveerd.

In bijlage 3.2 zijn wel de onderhoudswerkzaamheden weergegeven voor de jaren 2015 tot en met 2024. Met behulp van ondermeer overzichten als hiervoor genoemd zijn ook in meerjarig opzicht de jaarlijkse werkzaamheden en het meerjaarlijkse onderhoud uitgesplitst. Een en ander is ook op te maken uit bijlage 3.1, waarin per onderhoudsmaatregel de onderhoudsfrequentie in jaren is weergegeven.

Uit bijlage 3.2 blijkt, dat de kosten voor de jaren 2015 tot en met 2024 nogal fluctueren. Hiervoor is echter al aangegeven, dat voor onderhoudswerkzaamheden, die eens per 2, 3, 5 of 10 jaar moeten worden uitgevoerd jaarlijks een bedrag gereserveerd wordt. In bijlage 3.2 is daarom aan het eind van het overzicht een uitsplitsing gemaakt naar de kosten van jaarlijks onderhoud en van meerjaarlijks onderhoud. De jaarlijkse onderhoudskosten zullen toenemen van EUR 151.239,- in 2015 tot EUR 205.974,- in 2024. Daarnaast is dan nog te rekenen met de kosten voor meerjaarlijks onderhoud, die per jaar verschillen.

9.2.2 Toetsing reserveringen

In bijlage 3.3 is een overzicht gegeven van de jaarlijkse reserveringen voor meerjaarlijks onderhoud voor de jaren 2015 tot en met 2024. Uit deze reserveringen kunnen dan in de jaren, dat meerjaarlijks onderhoud moet worden uitgevoerd de kosten daarvan bekostigd worden.

Aan het eind van het overzicht is een toetsing van het verloop van de bestemmingsreserve opgenomen. Hierin zijn de jaarlijkse toevoegingen (reserveringen) en onttrekkingen opgenomen. Uit dit overzicht blijkt, dat de bestemmingsreserve voor de jaren 2015 tot en met 2024 voldoende middelen bevat om de meerjaarlijkse onderhoudskosten te dekken.

Bijlagen

- 1 Natuur- en landschapstypen; omschrijving van de Index Natuur en Landschap**
- 2 Kaarten**
- 3.1 Overzicht onderhoud en kosten jaar 2015**
- 3.2 Overzicht onderhoud en kosten jaren 2015 – 2024**
- 3.3 Overzicht reserveringen meerjaarlijks onderhoud 2015 - 2024**

Bijlagen 3.1 t/m 3.3 niet in beheerplan

Bijlage 1 Natuur- en landschapstypen; omschrijving van de Index Natuur en Landschap

Natuurtypen

N05.01 Moeras

Algemene beschrijving

Moerassen komen voor op de overgang van zoet water naar land. Het lage deel van Nederland is vrijwel volledig ontstaan als moeras. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de laaggelegen veen- en kleigebieden van Nederland. Moeras ontstaat in stilstaand voedselrijk, zoet water achter de duinen, in overstromingsvlakten van rivieren en beken of in kwelgebieden langs de randen van de zandgronden en in beekdal. De bodems zijn zeer nat, voedselrijk en matig zuur tot neutraal.

Typische moerasplanten zijn hoge grassen als riet en rietgras, grote zeggen, biezten en galigaan. Moeras is van groot belang voor vogels, libellen, vissen, amfibieën en enkele zoogdieren als bever, otter, noordse woelmuis en waterspitsmuis. Moeras omvat open begroeiingen van riet, lisdodde en biezten in water; rietlanden en rietruigten. Hierin weerspiegelt zich de overgang van water naar land. Aan de waterkant vormen losgeslagen planten drijftillen met waterscheerling, zeggen, galigaan en slangenwortel. Het rietland kan vrij open zijn met poeltjes waarin waterplanten groeien, kruidenrijk met diverse orchideeën en blauwe knoop of mosrijk met blad- en levermossen of al ouder met hoog opgaand riet die geleidelijk overgaan in ruigten met moerasspirea of poelruit. Door de grote stapeling van organisch materiaal in oude rietlanden en ruigten kunnen deze vegetaties (tijdelijk) overgaan in een grasrijke vegetatie. De kruidenrijke of mosrijke fase met vrij open riet kan duiden op een wat lagere voedselrijkdom in combinatie met matig zure omstandigheden. In dit milieu kunnen veenmossen zich vestigen. Een deel van de rietlanden wordt gemaaid, maar niet jaarlijks (overjarig riet).

De Nederlandse moerassen zijn vrijwel volledig ontgonnen of verveend; het resterende deel wordt bedreigd door vermesting, verdroging en verbossing. De grote menselijke invloed is in de laagveenmoerassen te herkennen aan het verveningspatroon, ook de moerassen in de jonge polders staan onder grote menselijke invloed.

Voor een goede kwaliteit en duurzame instandhouding is een natuurlijk fluctuerend waterpeil en een goede waterkwaliteit essentieel. Thans is er veelal sprake van gebrek aan nieuwvorming en versnelde successie waardoor extra beheer nodig is om voldoende oppervlak en kwaliteit te behouden.

Moeras kan een voorstadium vormen voor Veenmosrietland en moerasheide en uiteindelijk overgaan in Hoogveen. In voedselrijke gebieden kunnen ruigte en bosvorming (afhankelijk van peilregime en aanwezigheid van grote herbivoren en beheer) na verloop van tijd de overhand nemen.

Afbakening

- ☑ Het beheertype moeras omvat verlandingsvegetaties zoals riet- en bieztenvegetaties, natte ruigte en grote zeggenvegetaties.
- ☑ Moeras kan tot 20% uit open water bestaan en tot 10% uit struweel.
- ☑ De gemiddelde grondwaterstand in het najaar zakt maximaal tot 40 cm. onder het maaiveld, behoudens eventuele periodieke droogteperioden.
- ☑ Droge rietruigten vallen niet onder dit beheertype maar onder het beheertype Ruigteveld.
- ☑ In de nattere delen varieert de grondwaterstand tussen 0 en – 20 cm.
- ☑ Gebieden waar grootschalige processen voorkomen, vallen onder het natuurtype Grootschalige dynamische natuur.

N10.01 Nat schraalland

Algemene beschrijving

Nat schraalland is, net als Vochtig hooiland, zeer oud boerengrasland. Nat schraalland is echter minder

productief en de bodem is heel slap. De graslanden zijn daardoor slecht toegankelijk, ze kunnen 's winters onder water staan maar zullen 's zomers oppervlakkig uitdrogen. Door jaarlijks te hooien blijft het voedselarme karakter behouden. De variatie in de graslanden is groot. Blauwgraslanden en kleine zeggenvegetaties worden tot nat schraalland gerekend. Hiermee in mozaiek voorkomende dotterbloemhooilanden en veldrusschraallanden worden ook tot nat schraalland gerekend.

Nat schraalland kwam in het verleden algemeen voor in de grote veengebieden van Friesland, Holland en Utrecht. Uit oude beschrijvingen blijkt dat het ging om een combinatie van blauwgrasland met zeggenvegetaties. Deze blauw getinte graslanden kwamen voor met door pijpenstrootje, moerasstruisgras of echte witbol gedomineerde graslanden. Daarnaast komt nat schraalland voor in beekdalen en op de veengronden tussen binnenduinrand en oude strandwallen. In Oost Nederland komen bijzondere vormen voor in lage slenken van heidevelden die geleidelijk uitlopen in bovenlopen en in droogdalen van de stuwwallen. Ook in de beekdalen van Heuvelland en van Noord Brabant komen, onder invloed van zeer baserijk grondwater, afwijkende en bijzondere vormen voor van nat schraalland. In beekdalen staan nat schraalland vaak onder invloed van toestromend grondwater, in de laagveengebieden gaat het echter om de combinatie van hoge grondwaterstanden, tijdelijke inundaties met gebufferd schoon oppervlaktewater of wat beter gebufferde bodems. Vaak zijn de bodems matig zuur, maar omdat nat schraalland zeer gevoelig is voor verdere verzuring is de aanwezigheid van bufferstoffen, die verdere verzuring voorkomen, van essentieel belang. De vegetatie is kruiden- en zeggenrijk en vormt overgangen naar rietland, heide of struweel. In de graslanden zijn vaak kleine verschillen in hoogte, in laagten blijft water langer staan en op overgangen naar iets drogere gronden kunnen heischrale graslanden en heiden voorkomen. Juist deze gradiënten maken het type zeer soortenrijk. Nat schraalland kan rijk zijn aan zegge (blonde zegge, blauwe zegge, geelgroene zegge, vlozegge, tweehuizige zegge), en orchideeën (brede orchis, rietorchis, gevlekte orchis, vleeskleurige orchis, moeraswespenorchis). Karakteristieke dagvlinders zijn zilveren maan en pimpernelblauwtje. Een aantal van nat schraalland afhankelijke vlinders is in ons land helaas verdwenen. In overgangen naar kalkmoeras kunnen groenknolorchis, vetblad of parnassia voorkomen. Nat schraalland is door de rijkdom aan zeldzame soorten van groot Europees en nationaal belang. Blauwgraslanden zijn beperkt tot een klein gebied aan de Atlantische kust van Europa. Nat schraalland komt vaak in oude, maar vaak kleine reservaten voor en zijn daarom zeer gevoelig voor ingrepen in de omgeving. Het nat schraalland van de oude strandwallen en het laagveen is vrijwel verdwenen. In een aantal beekdalen is de situatie iets beter door het toestromen van grondwater. Verdroging, verzuring en vermesting zijn de belangrijke bedreigingen voor nat schraalland. De graslanden worden doorgaans niet bemest.

Afbakening

- ☐ Nat schraalland omvat blauwgrasland, kleine zeggen- en kalkmoeras. Dotterbloemhooilanden en veldrusschraallanden in beekdalen en boezemlanden kunnen ook tot dit type gerekend worden als ze in combinatie met de eerste drie vegetatietypen voorkomen.
- ☐ Komen dotterbloemhooiland en veldrusschraalland zonder blauwgrasland, kleine zeggen- of kalkmoeras voor, dan in de draagkracht van de bodem wat minder slecht en worden ze tot het beheertype Vochtig hooiland gerekend.
- ☐ De graslanden komen voor op voedselarme, matig zure tot basische bodems die gedurende de winter het waterpeil tenminste op of rond het maaiveld hebben (0-20 cm beneden maaiveld) en 's zomers slechts oppervlakkig uitdrogen. De bodems zijn vanwege het natte karakter weinig draagkrachtig.
- ☐ In Nat schraalland komen tenminste enkele karakteristieke soorten voor: blonde zegge, vlozegge, sterzegge, tweehuizige zegge, knotszegge, blauwe zegge, waterdrieblad, draadrus, melkviooltje, spaanse ruit, gevlekte orchis, moeraswespenorchis, klokjesgentiaan, welriekende nachtorchis, klein glidkruid, brede en rietorchis, vleeskleurige orchis, blauwe knoop, moerasstrepzaad, addertong, harlekijn, adderwortel, kleine valeriaan, moeraskartelblad, welriekende nachtorchis, parnassia,

vetblad.

☑ Het beheertype wordt jaarlijks gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.

N10.02 Vochtig hooiland

Algemene beschrijving

Vochtig hooiland is ontstaan door de ontginning van moerassen of natte bossen en door langdurig gebruik als hooiland. Vochtig hooiland komt voor op natte veen- en kleibodems met een redelijke draagkracht. Het gaat om bloemrijke graslanden, vaak geel van soorten als ratelaar, gewone roklaver, moerasrolklaver, geel walstro, scherpe boterbloem, kruipende boterbloem of dotterbloem.

Vochtighooiland is minder zeggrijker dan nat schraalland. Ze zijn nu niet meer interessant voor boeren door hun lage productie en eiwit-arm gewas, maar ze behoorden ooit tot de betere graslanden. Net als bij natte schraallanden zijn microgradiënten in het vochtgehalte belangrijk. De hooilanden langs de rivieren bijvoorbeeld zijn zeer gradiëntrijk met overgangen naar oeverwallen, rivierduintjes of kommen. In zeekleigebieden wordt het reliëf gevormd door de oorspronkelijke platen en krekken. In vochtig hooiland komen overgangen naar grote zeggvegetaties en ruigten met moerasspirea voor. Lokaal kan opslag plaatsvinden van wilgenstruwelen. Deze elementen zijn van belang voor vlinders of struweelvogels. Open landschappen kunnen van belang zijn voor weidevogels. Belangrijke gebieden met vochtig hooiland zijn te vinden in beekdalen, op hoge in cultuur gebrachte kwelders, langs (kleine) rivieren en in het veenweidegebied.

Vochtig hooiland langs de rivieren is internationaal belangrijk. Van bijzondere betekenis is wilde kievitsbloem. Een groot deel van de Europese populatie van deze soort komt in Nederland voor in de oeverlanden van Zwarte water en Overijsselse vecht. Vochtige hooilanden zijn nationaal van belang als leefgebied van o.a. kemphaan, watersnip, zomertaling, paapje, donker pimperlblauwtje, rode vuurvlied, moerasprinkhaan, zomprinkhaan, harlekijn, weidekervel, trosdravik, wilde kievitsbloem, brede orchis, fijnstelige, kale, geplooid, slanke en spitslobbige vrouwenmantel, waterkruiskruid, zwartblauwe rapunzel, bosbies en adderwortel. Bovenveengraslanden zijn de laatste voorbeelden van in cultuur gebrachte hoogvenen.

Vochtige hooilanden zijn door ontginning, ontwatering en bemesting zeldzaam geworden. Deze graslanden worden jaarlijks gehooid, soms twee maal al dan niet met nabeweiding. De graslanden worden doorgaans niet bemest. Om verzuring tegen te gaan kan, bij uitzondering, ruige stalmest of bekalking toegepast worden.

Afbakening

Vochtig hooiland omvat hooilanden (zie eerste alinea), al dan niet met nabeweiding (zie ook nat schraalland voor de afgrenzing met dit beheertype).

☑ Vochtig hooiland omvat dotterbloem-, kievitsbloem- of pimperlhooilanden, weidekervelgraslanden, veldrusschraallanden of de wat schralere bovenveengraslanden. (Zie ook nat schraalland voor de afgrenzing met dit beheertype)

☑ Vochtig hooiland wordt ofwel vrijwel jaarlijks overstroomd door oppervlaktewater (o.a. langs de rivieren) staat onder invloed van uitredend kwelwater (beekdalen) of is gelegen op een veenbodem met een gemiddeld waterpeil van 20-30 cm onder maaiveld, waarbij het peil in de zomer alleen gedurende korte tijd dieper kan wegzakken.

☑ Het beheertype wordt jaarlijks gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.

N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland

Algemene beschrijving

Kruiden- en faunarijk grasland omvat graslanden die kruidrijk zijn, maar niet tot de schraallanden, vochtig hooiland, zilt grasland en overstromingsgrasland of glanshaverhooiland behoren. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; ondermeer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Diverse soorten ruigte en struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het

grasland wordt meestal extensief beweid of gehooid en niet of slechts licht bemest. Het beheertype Kruiden- en faunarijk grasland kan voorkomen op diverse bodems van vochtig tot droog en heeft doorgaans een (matig) voedselrijk karakter. Kruiden- en faunarijk grasland komt in vrijwel alle landschapstypen voor. Toch is het areaal de laatste veertig jaar enorm afgenomen door de gangbare landbouwpraktijk: sterke bemesting gecombineerd met periodiek doodspuiten van de grasmatten en opnieuw inzaaien met hoog productieve grasvariëteiten. De meeste overgebleven kruidenrijke graslanden liggen in overhoekjes van het agrarische gebied of komen voor in natuurgebieden. Daar kan kruidenrijk grasland een tijdelijk fase zijn als de benodigde abiotische omstandigheden voor schraallanden niet of nog niet gerealiseerd kunnen worden. Kruiden- en faunarijk grasland wordt bij een goede kwaliteit gekenmerkt door variatie in structuur (ruigte en plaatselijk struweel, hogere en lage vegetatie) en een kruidenrijke graslandbegroeiing die rijk is aan kleine fauna. Gradiënten binnen (grond)waterpeil en voedselrijkdom zorgen voor diverse vegetatietypen. Kenmerkende of bijzondere soorten van schralere beheertypen ontbreken grotendeels binnen Kruiden- en faunarijk grasland, maar graslanden zijn vaak wel rijk aan minder zeldzame soorten. Het type is o.a. van belang voor vlinders en andere insecten, vogels en kleine zoogdieren. De graslanden worden doorgaans niet bemest. Om verzuring tegen te gaan kan, bij uitzondering, ruige stalmest of bekalking toegepast worden.

Afbakening

- ☑ Het betreft grasland, de grasachtigen (monocotylen) zijn dominant, maar kruiden (dicotylen) en mossen hebben een oppervlakteaandeel van tenminste 20%
- ☑ De graslanden zijn niet tot andere beheertypen te rekenen (zie afbakening andere graslanden).
- ☑ Vrijwel jaarlijks in winter en voorjaar langdurig overstroomde weilanden worden niet tot dit beheertype maar tot Zilt- en overstromingsgrasland gerekend.

N12.03 Glanshaverhooiland

Algemene beschrijving

Glanshaverhooiland bevat hooilanden met (zeer) bloemrijke vegetaties van het glanshaververbond. Het komt voor op van matig vochtige tot periodiek overstroomde uiterwaarden, op zeekleigronden en op löss of krijtafzettingen. Dominantie van glanshaver komt vaak voor, maar soms zijn andere hoge grassen, bijvoorbeeld goudhaver, zachte haver of grote vossesstaart dominant. Grote vossesstaart graslanden, vaak met echte koekoeksbloem of veldgerst, vormen overgangen naar vochtig hooiland en komen ondermeer voor in afgestuwde riviertrajecten. Graslanden van een goede kwaliteit kennen een grote kruidenrijkdom. Ten opzichte van andere graslanden zijn opvallend veel schermbloemigen te vinden. Ook de inwendige structuur van deze graslanden is rijk, de hoge grassen vormen een open scherm de kruiden komen minder hoog en vormen soms zelfs twee onderlagen. De graslanden kunnen structuurrijk zijn met overgangen naar zoomvegetaties (o.a. Marjoleinverbond) of ruigten. Glanshaverhooiland komt vaak voor in gradiëntrijke gebieden. In reliëfrijke uiterwaarden staat op de hogere delen droog schraalland en komen in de lagere delen vochtig hooiland of overstromingsgrasland voor. In het verleden was het areaal Glanshaverhooiland groter dan tegenwoordig. Door intensiever agrarisch gebruik is veel verloren gegaan. Goede vormen van het beheertype zijn in Nederland zeldzaam geworden.

Glanshaverhooiland is op Europees niveau van waarde. Het is van nationaal belang voor diverse soorten zoals: beemdkrone, beemdooievaarsbek, bochtige klaver, brede ereprijs, graslathyrus, grote centaurie, veldsalie, kluwenklokje, paarse, oosterse en gele morgenster, weidegeelster, ruige leeuwetand, grote en kleine bevernel, ruige weegbree, ruige leeuwetand, rapunzelklokje, klavervreter, geelgors, putter, grauwe gors, kneu, paapje, patrijs en dwergmuis en veldspitsmuis. Glanshaverhooiland is van zeer groot belang als leefgebied voor kwartelkoning. De graslanden worden doorgaans niet bemest. Om verzuring tegen te gaan kan, bij uitzondering, ruige stalmest of bekalking

toegepast worden.

Afbakening

- ☑ Het beheertype Glanshaverhooiland omvat doorgaans hoogopgaande grassen en kruiden gedomineerde graslanden, en bevat de volgende soorten van de glanshaver-associatie: hoge abundantie van glanshaver, eventueel met andere grassen zoals goudhaver, kropaar, timoteegras, grote vossenstaart, zachte haver én tenminste twee andere kenmerkende soorten: margriet, gele morgenster, knolboterbloem, knoopkruid, karwijvarkenskervel, wilde peen, hopklaver, gewone rolklaver, geel walstro of aardaker.
- ☑ Glanshaverhooiland op dijken worden tot het beheertype bloemdijk gerekend.
- ☑ Natte hooilanden: kievitsbloem-, weidekervel- of grote pimpernelhooiland worden tot vochtig hooiland gerekend.
- ☑ Het beheertype wordt jaarlijks gemaaid en het maaisel afgevoerd.

N16 Bossen met productiefunctie

Algemene beschrijving

Bossen met productiefunctie zijn bossen die een dubbelfunctie hebben: natuur en houtproductie. De natuurfunctie stelt daarbij beperkingen aan de productiefunctie en omgekeerd. Tegenwoordig wordt gestreefd naar bossen met een gemengde samenstelling van (deels) inheemse boomsoorten en een gevarieerde leeftijdsopbouw, met aanwezigheid van een behoorlijk aantal oude bomen.

Bossen met productiefunctie hebben een eenvoudiger structuur dan natuurbossen, omdat het beheer in belangrijke mate gericht is op een regelmatige verdeling van bomen die in de toekomst zullen worden geoogst. Waar natuurlijke verjonging van de gewenste soorten uitblijft, worden deze eventueel geplant. Bomen die elkaar beconcurreren, worden gedund. Een deel van de bomen krijgt de kans om oud te worden, maar voordat ze doodgaan worden de meeste gekapt en verkocht. Naast deze maatregelen voor houtproductie, wordt op beperkte schaal ook ruimte gegeven aan kromme, kwijnende, omgevallen en dode bomen.

In de ondervegetatie en de fauna wordt niet direct ingegrepen (behalve eventueel jacht). Toch kunnen de kruiden en de dieren wel worden beïnvloed door het houtteeltkundig beheer, bijvoorbeeld als 'schaduwboomsoorten' zoals beuk of fijnspar worden bevoordeeld, waardoor lokaal minder licht op de bodem valt en de ondervegetatie er beperkt blijft. Daarnaast kan de chemische samenstelling van de bladeren van de gewenste boomsoorten (bijvoorbeeld eik, beuk, naaldbomen) zuurder zijn dan die van de boomsoorten waarvan die ter plekke van nature zouden kunnen groeien (bijvoorbeeld linde, berk). Daardoor kunnen bossen met productiefunctie ook een 'zuurdere' vegetatie hebben dan een bostype met alleen natuurfunctie.

N16.02 Vochtig bos met productie

Algemene beschrijving

Vochtig bos met productie bestaat uit loofbossen die gedomineerd worden door diverse boomsoorten zoals populier, es, esdoorn, beuk, haagbeuk, eik, iep en els. Het is een grotendeels gesloten bos met een weelderige ondergroei. Dit bostype is de productievariant van delen van het haagbeuken- en essenbos en beek- en rivierbegeleidend bos.

Het komt voor op matig nat tot matig droge, vrij voedselrijke kleiige tot zandige bodems, waaronder overstromingsdelen van beken. Het bostype kan gevonden worden in het rivierengebied op oeverwallen en hoge uiterwaarden, lokaal op lemige zandgronden in het oosten, op kleibodems zoals in de Flevopolders maar ook in de kustgebieden, en lemige/kleiige kalkhellingen in Zuid-Limburg. Dit bostype levert een belangrijke bijdrage aan de houtvoorziening door de goede groei van diverse gewilde (hardhout) loofboomsoorten. In potentie kan dit bostype de meeste houtige soorten bevatten. De diversiteit is laag tot matig hoog. Vooral soorten van oudere, meer ontwikkelde bosgroeiplaatsen ontbreken vaak nog, terwijl makkelijk koloniserende sporenplanten en vogels al

aanwezig zijn. Door snelle groei en sterfte kan binnen afzienbare tijd een gevarieerde bosstructuur ontstaan, met veel dood hout en een weelderige struiklaag en bodemvegetatie.

Populier kan een belangrijke bijdrage leveren aan snelle bosontwikkeling en de productie van aanzienlijke hoeveelheid zaaghout en (dik) dood hout. De ondergroei bij populier wordt echter vaak (nog) gedomineerd door ruigtekruiden zoals grote brandnetel. Ook in door andere boomsoorten gedomineerde bossen treedt regelmatig verruiging op in grotere open plekken. Dit kan de verjonging van gewenste boom- en struiksoorten belemmeren. Kleinschalige kap en aanplant wanneer zaadbronnen van gewenste soorten nog ontbreken kan de (kwalitatieve en kwantitatieve) productie en samenstelling bevorderen.

Afbakening

☑ Het beheertype Vochtig bos met productie omvat bossen op basenrijke bodems gedomineerd door (meereisende) loofboomsoorten.

☑ Houtoogst is een doel en vindt periodiek plaats met een hogere intensiteit dan in de Vochtige bossen beheertypen zonder productie, of boomsoorten die oorspronkelijk van buiten Europa zijn ingevoerd zijn dominant over meer dan 20% van het areaal van het betreffende bosgebied, ook als er geen productiedoelstelling is.

Landschapselementtypen

L01.07 Laan

Algemene beschrijving

Lanen zijn wegen die aan beide zijde met een of meerdere rijen bomen zijn beplant. Lanen vormen sinds de 17e eeuw belangrijke dragers van landgoederen en buitenplaatsen. Lanen werden niet alleen aangeplant uit esthetische motieven, maar dienden ook als beschutting tegen weersinvloeden en voor de houtproductie. Lanen blijven populair in de diverse tuinstijlen. Nog altijd worden nieuwe lanen aangelegd. Lanen komen voor in heel Nederland, vaak op en rond landgoederen. Soms herinneren lanen aan vroegere landgoederen op die locatie.

Lanen zijn belangrijke onderdelen van landgoederen en geven vaak de structuur aan. Niet zelden bevindt zich het landhuis aan het eind van een laan, of biedt een laan een ver zicht naar een markant punt in de omgeving. Zeker oudere lanen met markante bomen kunnen zeer indrukwekkende landschapselementen zijn. Lanen zijn van belang voor aan oude bomen of boomholten gebonden vogels en vleermuizen. Verder zijn ze van belang voor op bomen groeiende mossen en korstmossen en oude lanen waar jaarlijks weinig strooisel blijft liggen zijn van groot belang voor zeldzame mycorrhizapaddestoelen.

Afbakening

☑ Een laan is een weg of pad, die aan beide zijden met een of meerdere rijen bomen is beplant en is bedoeld en aangelegd als laan.

☑ Bij een laan gaat het meestal om bomen van dezelfde soort en leeftijd en er is sprake van een herkenbaar en regelmatig plantverband.

☑ Onder dit beheertype vallen ook dijken met een weg, bovenop de kruin van de dijk, die aan beide zijden met bomen is beplant.

☑ Een laan is minimaal 50 meter lang.

☑ Losse bomenrijen horen niet tot dit beheertype, maar tot het beheertype L01.13 Bomenrij/solitaire boom.

L01.08 Knotboom

Algemene beschrijving

Knotbomen zijn bomen met een opgaande stam, waarbij periodiek de boven op die stam groeiende takken (of pruik) worden geoogst. Door die oogst ontstaat er op deze hoogte een vergroeiing van de

stam: de knot. De knotboom levert gemakkelijk oogstbaar hout op dat op een plaats groeit waar het vee er niet bij kan. Knoteiken worden traditioneel een keer in de zeven tot acht jaar geknot. Bij knotessen gebeurde dat eens in de vijf tot zes jaar en knotwilgen en knotpopulieren worden meestal eens in de vier jaar geknot. Al van voor het begin van onze jaartelling zijn er vermeldingen bekend van knotbomen. Het gaat dan om de soorten wilg, populier, es, els, eik en haagbeuk. Knotessen, knothaagbeuken en knoteiken kunnen bijzonder oud worden. Ook wilgen en bijvoorbeeld populieren worden als knotboom veel ouder dan wanneer ze vrijuit groeien.

Voor grote delen van vooral Laag Nederland is de knotwilg een zeer kenmerkend landschapselement. Utrecht en Zuid-Holland zijn de provincies met de meeste knotbomen, geschat wordt dat het alleen daar al om honderdduizenden exemplaren gaat. Andere knotboomrijke gebieden zijn Zuid-Limburg, de Achterhoek, de Liemers, het gebied van de grote rivieren en Zeeuws-Vlaanderen.

Het silhouet van knotbomen is uit veel regio's bekend. Per gebied verschillen echter wel de boomsoorten die ervoor worden gebruikt. In het oosten van het land staan knoteiken, essen en wilgen in houtwallen en als overstaanders in heggen. Maar ze zijn daar en in het zuiden ook te vinden in graften, langs holle wegen en terras- en bosranden. Ze komen zelfs midden in bossen voor als markering van vroegere hakhoutpercelen. Knotelzen staan vaak op armere gronden, ze zijn vooral kenmerkend voor akkerranden in landschappen met kamponginningen, slagenlandschappen en esdorpenlandschappen. Ze kwamen vroeger op veel plaatsen in Nederland voor, langs slootkanten als geknotte elzenhagen, maar ook in rijen tussen akkers en weilanden. In laagveengebieden en langs rivieren en dijken staan verschillende wilgen- en populierensoorten, maar daar en vooral in het laagveengebied worden ook gewone essen gebruikt. De bodem heeft daar weinig draagkracht en essen kunnen geknot veel ouder worden dan doorgroeiende essen. Knotbomen bieden broedgelegenheid aan diverse vogels, waaronder de Steenuil en Wilde eend. Vooral oude knotbomen kunnen zeldzame hierop groeiende mossen en korstmossen herbergen.

Afbakening

- ☑ Een knotboom is een inheemse loofboom, waarvan de stam periodiek op een hoogte van minimaal 1,0 meter boven maaiveld wordt afgezet (geknot).
- ☑ Knotbomen worden aangetroffen als solitaire boom, in rijen of in kleine groepen. Een kleine groep bestaat uit maximaal 20 bomen.
- ☑ Vlakvormige elementen met knotbomen, behoudens kleine groepen, horen niet tot dit beheertype maar kunnen mogelijk gerangschikt worden onder het beheertype L01.12 Hakhoutbosje of L01.13 Griendje mits voldaan wordt aan de eisen van deze beheertypen.

L01.10 Struweelrand

Algemene beschrijving

Struweelranden kunnen zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, of aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer kunnen randen ontstaan die gedomineerd worden door ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Kenmerk van een struweelrand is dat deze zowel vrijliggend, als aansluitend aan een ander element kan liggen. Struweelranden kunnen daarmee dienen als overgangsgebied tussen agrarisch gebruikte percelen en bossen, en zijn in die vorm vooral te beschouwen als een naar voren geschoven bosrand. Met een gunstige ligging kunnen struweelranden bijdragen aan een warmer microklimaat, en zijn dan vooral van belang voor insecten, amfibieën en reptielen. Wanneer dat microklimaat ontbreekt, kunnen struweelranden vooral van belang zijn voor broedvogels en planten van een meer extensief beheer.

Afbakening

- ☑ Een struweelrand is een aaneengesloten rand met een mozaïek van struweel (bramen en/of andere inheemse bomen of struiken) en een kruidachtige begroeiing van inheemse grassen en kruiden die zich spontaan kan ontwikkelen.

- ☑ De rand is minimaal 25 meter lang en maximaal 20 meter breed.
- ☑ Maximaal 50% van de oppervlakte van de rand wordt ingenomen door inheemse bomen en/of struiken.
- ☑ De struweelrand kan langs een bosrand of een landschapselement liggen maar ook vrij in het veld, bijvoorbeeld langs een perceelsrand.

L01.11 Hakhoutbosje

Algemene beschrijving

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosje genoemd. In de loop der tijd zijn deze bosjes vaak in onbruik geraakt omdat er steeds minder behoefte aan het hout kwam. Ook werden in sommige regio's deze bosjes gebruikt om aan ziekten doodgegaan vee te dumpen.

Afbakening

- ☑ Een hakhoutbos(je) is een vrijliggend vlakvormig landschapselement, met inheemse bomen en struiken dat als hakhout wordt beheerd.
- ☑ Een hakhoutbosje is minimaal 1,0 are en maximaal 1,0 hectare groot.
- ☑ Kleine vrijliggende bosjes zonder hakhoutbeheer of met een zeer beperkte vorm van hakhoutbeheer behoren tot het beheertype L01.04 Bossingel en Bosje.

L01.13 Bomenrij en solitaire boom

Algemene beschrijving

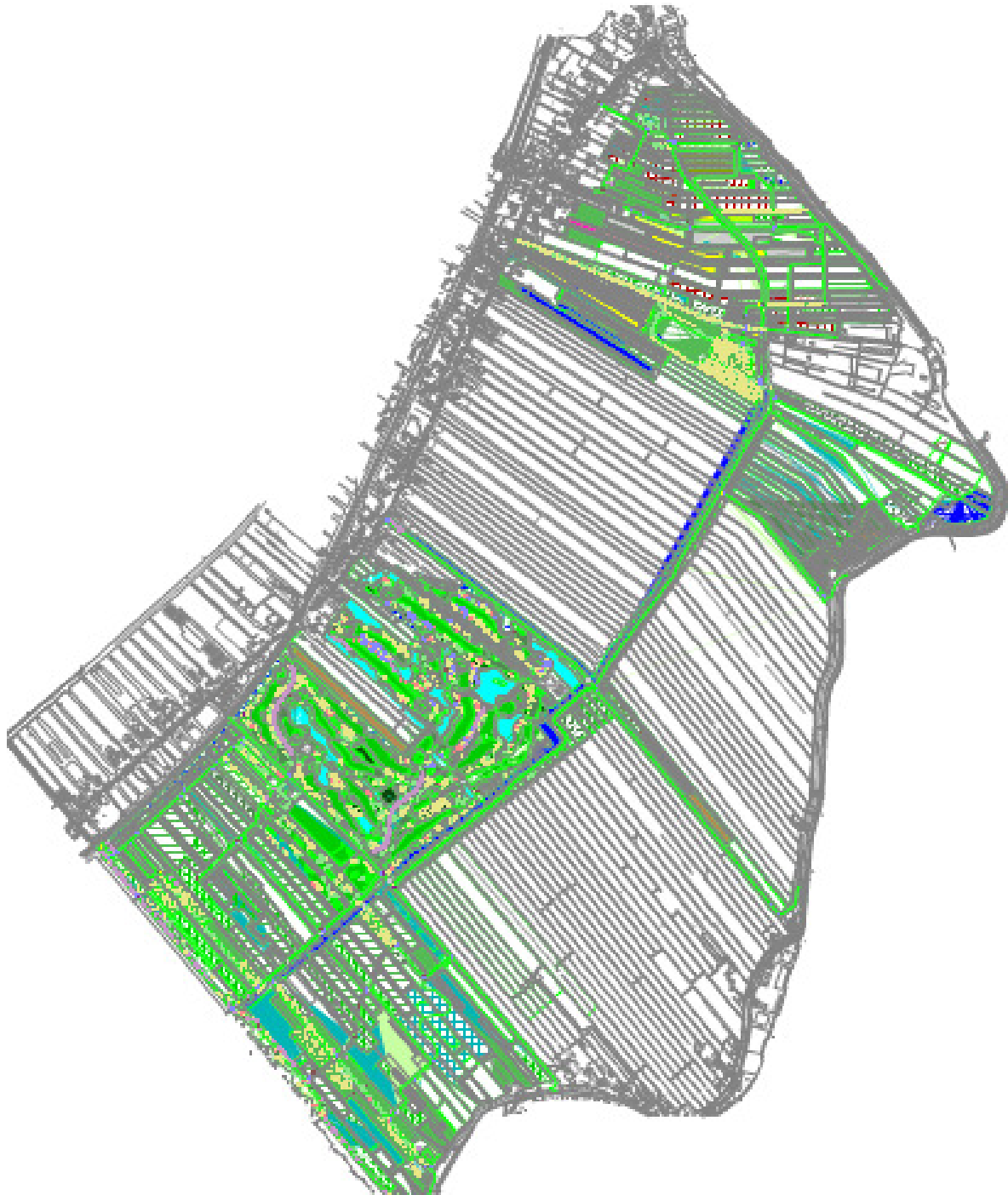
Bomenrijen komen in heel Nederland voor en zijn vaak zeer bepalende elementen in het landschap, met een grote verscheidenheid aan vormen. Op de zandgronden komen bomenrijen voor langs perceelsgrenzen en langs paden. In het zeekleigebied zijn bomenrijen vaak terug te vinden op de slapende dijken. Ze kunnen bestaan uit één of meerdere boomsoorten, vrij in het veld staan of langs een watergang, schouwpad, weg of anderszins. In deze vorm hebben bomenrijen niet alleen een landschappelijke waarde maar ook waarde als broedgebied voor vogels, of als ecologische corridor, bijvoorbeeld voor vleermuizen. Solitaire bomen zijn eveneens zeer kenmerkend voor het landschap, en vanuit die optiek waardevol om te behouden.

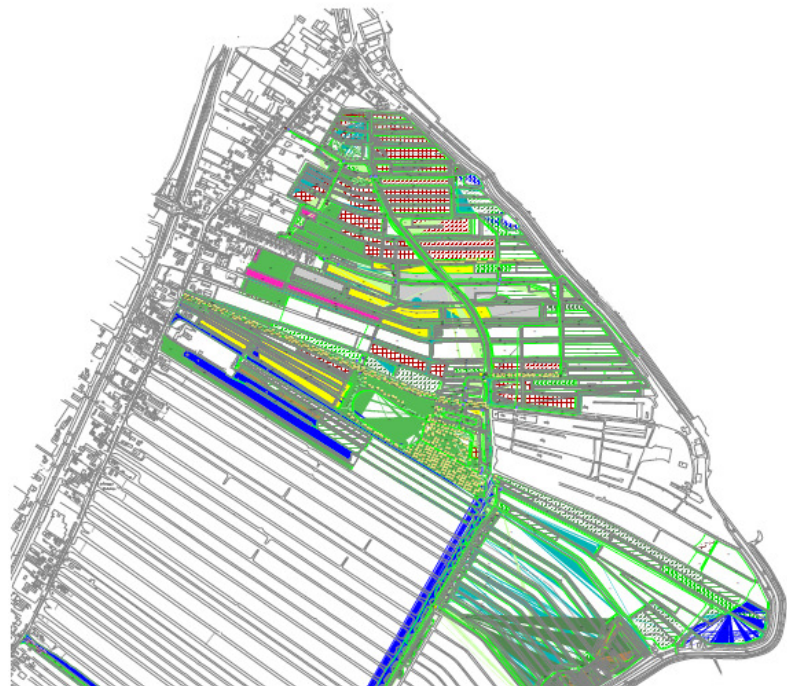
In voorliggend beheerplan worden uit praktische overwegingen niet alle bomen onder de noemer L01.13 geschaard, maar wordt een verdeling gemaakt in onderhoudstoestand van de individueel beheerde bomen. Selectie op snoeifase en te nemen snoeimaatregelen is in dat geval eenvoudig te verwezenlijken.

Afbakening

- ☑ Een bomenrij/solitaire boom is een vrijliggend landschapselement van inheemse loofbomen dat niet kan worden gerangschikt onder andere beheertypes van deze index.
- ☑ Bedoeld worden solitaire bomen of bomen in een groep of rij staande op of langs landbouwgrond.
- ☑ Bomen die een onderdeel vormen van een ander beheertype van deze index of deel uitmaken van een bomenrij als bedoeld in dit beheertype kunnen niet als solitaire boom of verzameling van solitaire bomen aangevraagd worden.
- ☑ De bomenrij is minimaal 50 meter lang en bestaat uit minimaal 8 bomen per 100 meter.
- ☑ Vlakvormige boomweides behoren niet tot dit beheertype.
- ☑ Solitaire knotbomen of een rij knotbomen behoren tot het beheertype L01.08 Knotboom.
- ☑ Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype.

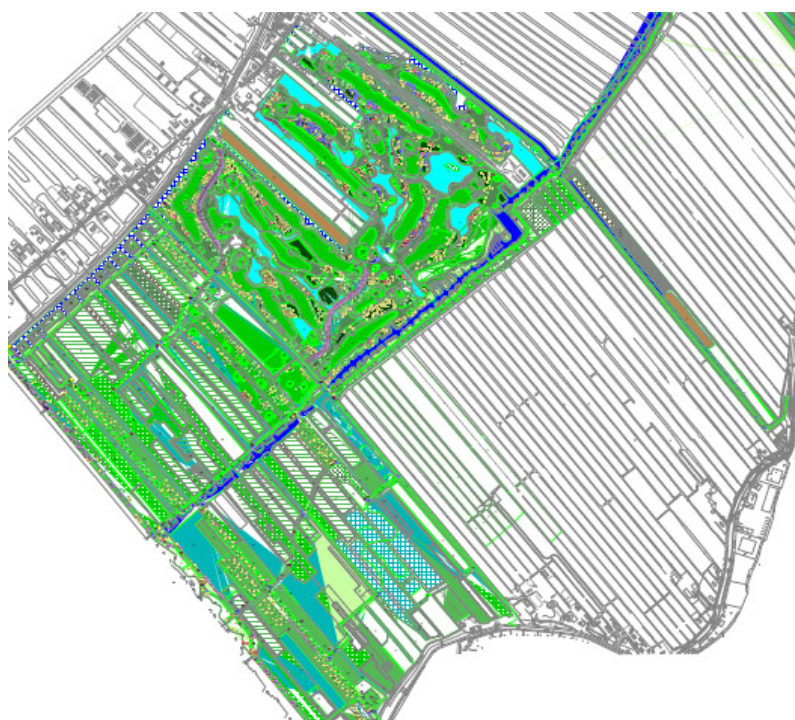
Bijlage 2 Overzicht beheergebied

Legenda

- Groen, Groen elementen**
- 1000 FARWAY
 - 1001 TEES
 - 1002 ROUGH
 - 1003 WATERGANGEN
 - 1004 VUUVERS
 - 1005 Nat schraalland
 - 1006 NEVENWATERLOOP <5M
 - 1007 HOOPDWATERLANG, OVERIG
 - 1008 SLINGERBOS
 - 1009 GREEN
 - 1010 APROON
 - 1011 BEPLANTING GEHEEL MAANEN
 - 1012 Veenmoestind/moerasheid
 - 1013 HOOPDWATERLANG, ECOLYVERB.
 - 1014 OVERIG VEGETATIE
 - 1015
 - 1016
 - 1017 VERKEERSBORD
 - 1018 BERM ONDER KNOTWILGEN
 - 1019
 - 1020
 - 1021
 - 1022
 - 1023
 - 1024
 - 1025
 - Moeras
 - 1026 NEVENWATERLOOP >5M
 - 1027 SEMI-ROUGH
 - 1028 VEENPUTTEN
 - 1029 VERLANDING
 - 1030 VOEGELRUSTGEBIED PLASSEN
 - 1031 WATERING
 - 1032 WIELEN
 - 1033 WINTERDREEN
 - 1034 OPEN WATER
 - 1035
 - 1036 BETONBRUG
 - 1037 Veenmoestind/moerasheid
 - 1038 PICKNICKSET
 - 1039 INFORMATIEPANEEL
 - 1040 VUULNISBAK
 - 1041 BANK
 - 1042 Portaapoort
 - 1043 HOUTEN BRUG
 - 1044 GREPPEL
 - 1045 Koude/buurt/grasland
 - 1046
 - 1047
 - 1048
 - 1049
 - 1050
 - 1051
 - 1052
 - 1053
 - 1054
 - 1055
 - 1056
 - 1057
 - 1058
 - 1059
 - 1060
 - 1061
 - 1062
 - 1063
 - 1064
 - 1065
 - 1066
 - 1067
 - 1068
 - 1069
 - 1070
 - 1071
 - 1072
 - 1073
 - 1074
 - 1075
 - 1076
 - 1077
 - 1078
 - 1079
 - 1080
 - 1081
 - 1082
 - 1083
 - 1084
 - 1085
 - 1086
 - 1087
 - 1088
 - 1089
 - 1090
 - 1091
 - 1092
 - 1093
 - 1094
 - 1095
 - 1096
 - 1097
 - 1098
 - 1099
 - 1100
 - 1101
 - 1102
 - 1103
 - 1104
 - 1105
 - 1106
 - 1107
 - 1108
 - 1109
 - 1110
 - 1111
 - 1112
 - 1113
 - 1114
 - 1115
 - 1116
 - 1117
 - 1118
 - 1119
 - 1120
 - 1121
 - 1122
 - 1123
 - 1124
 - 1125
 - 1126
 - 1127
 - 1128
 - 1129
 - 1130
 - 1131
 - 1132
 - 1133
 - 1134
 - 1135
 - 1136
 - 1137
 - 1138
 - 1139
 - 1140
 - 1141
 - 1142
 - 1143
 - 1144
 - 1145
 - 1146
 - 1147
 - 1148
 - 1149
 - 1150
 - 1151
 - 1152
 - 1153
 - 1154
 - 1155
 - 1156
 - 1157
 - 1158
 - 1159
 - 1160
 - 1161
 - 1162
 - 1163
 - 1164
 - 1165
 - 1166
 - 1167
 - 1168
 - 1169
 - 1170
 - 1171
 - 1172
 - 1173
 - 1174
 - 1175
 - 1176
 - 1177
 - 1178
 - 1179
 - 1180
 - 1181
 - 1182
 - 1183
 - 1184
 - 1185
 - 1186
 - 1187
 - 1188
 - 1189
 - 1190
 - 1191
 - 1192
 - 1193
 - 1194
 - 1195
 - 1196
 - 1197
 - 1198
 - 1199
 - 1200
 - 1201
 - 1202
 - 1203
 - 1204
 - 1205
 - 1206
 - 1207
 - 1208
 - 1209
 - 1210
 - 1211
 - 1212
 - 1213
 - 1214
 - 1215
 - 1216
 - 1217
 - 1218
 - 1219
 - 1220
 - 1221
 - 1222
 - 1223
 - 1224
 - 1225
 - 1226
 - 1227
 - 1228
 - 1229
 - 1230
 - 1231
 - 1232
 - 1233
 - 1234
 - 1235
 - 1236
 - 1237
 - 1238
 - 1239
 - 1240
 - 1241
 - 1242
 - 1243
 - 1244
 - 1245
 - 1246
 - 1247
 - 1248
 - 1249
 - 1250
 - 1251
 - 1252
 - 1253
 - 1254
 - 1255
 - 1256
 - 1257
 - 1258
 - 1259
 - 1260
 - 1261
 - 1262
 - 1263
 - 1264
 - 1265
 - 1266
 - 1267
 - 1268
 - 1269
 - 1270
 - 1271
 - 1272
 - 1273
 - 1274
 - 1275
 - 1276
 - 1277
 - 1278
 - 1279
 - 1280
 - 1281
 - 1282
 - 1283
 - 1284
 - 1285
 - 1286
 - 1287
 - 1288
 - 1289
 - 1290
 - 1291
 - 1292
 - 1293
 - 1294
 - 1295
 - 1296
 - 1297
 - 1298
 - 1299
 - 1300
 - 1301
 - 1302
 - 1303
 - 1304
 - 1305
 - 1306
 - 1307
 - 1308
 - 1309
 - 1310
 - 1311
 - 1312
 - 1313
 - 1314
 - 1315
 - 1316
 - 1317
 - 1318
 - 1319
 - 1320
 - 1321
 - 1322
 - 1323
 - 1324
 - 1325
 - 1326
 - 1327
 - 1328
 - 1329
 - 1330
 - 1331
 - 1332
 - 1333
 - 1334
 - 1335
 - 1336
 - 1337
 - 1338
 - 1339
 - 1340
 - 1341
 - 1342
 - 1343
 - 1344
 - 1345
 - 1346
 - 1347
 - 1348
 - 1349
 - 1350
 - 1351
 - 1352
 - 1353
 - 1354
 - 1355
 - 1356
 - 1357
 - 1358
 - 1359
 - 1360
 - 1361
 - 1362
 - 1363
 - 1364
 - 1365
 - 1366
 - 1367
 - 1368
 - 1369
 - 1370
 - 1371
 - 1372
 - 1373
 - 1374
 - 1375
 - 1376
 - 1377
 - 1378
 - 1379
 - 1380
 - 1381
 - 1382
 - 1383
 - 1384
 - 1385
 - 1386
 - 1387
 - 1388
 - 1389
 - 1390
 - 1391
 - 1392
 - 1393
 - 1394
 - 1395
 - 1396
 - 1397
 - 1398
 - 1399
 - 1400
 - 1401
 - 1402
 - 1403
 - 1404
 - 1405
 - 1406
 - 1407
 - 1408
 - 1409
 - 1410
 - 1411
 - 1412
 - 1413
 - 1414
 - 1415
 - 1416
 - 1417
 - 1418
 - 1419
 - 1420
 - 1421
 - 1422
 - 1423
 - 1424
 - 1425
 - 1426
 - 1427
 - 1428
 - 1429
 - 1430
 - 1431
 - 1432
 - 1433
 - 1434
 - 1435
 - 1436
 - 1437
 - 1438
 - 1439
 - 1440
 - 1441
 - 1442
 - 1443
 - 1444
 - 1445
 - 1446
 - 1447
 - 1448
 - 1449
 - 1450
 - 1451
 - 1452
 - 1453
 - 1454
 - 1455
 - 1456
 - 1457
 - 1458
 - 1459
 - 1460
 - 1461
 - 1462
 - 1463
 - 1464
 - 1465
 - 1466
 - 1467
 - 1468
 - 1469
 - 1470
 - 1471
 - 1472
 - 1473
 - 1474
 - 1475
 - 1476
 - 1477
 - 1478
 - 1479
 - 1480
 - 1481
 - 1482
 - 1483
 - 1484
 - 1485
 - 1486
 - 1487
 - 1488
 - 1489
 - 1490
 - 1491
 - 1492
 - 1493
 - 1494
 - 1495
 - 1496
 - 1497
 - 1498
 - 1499
 - 1500

Bijlage 3

Bijlagen 3.1 t/m 3.3 separaat en niet in beheerplan